

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina IV Broj 24 Studeni-Prosinac 2006. Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

*HRVATSKO GRAĐANSKO DRUŠTVO CRNE GORE
PROSLAVLJA VRIJEDAN JUBILEJ*

Pet godina uspješnog rada

Prvi put u povijesti organizirana dopunska nastava na hrvatskom jeziku, pokrenuto prvo glasilo Hrvata Crne Gore, prvi kontakti gopodarstvenika, turističkih i kulturnih poslenika...

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Preпустите se i vi ove zime slatkom uživanju u različitim okusima obiteljskih sladoleda.

Vlada uz glas Hrvata

Str. 4-5

IZJAVE ZA NEVJERICU

Kome zvona zvone

Str. 10-11

DIREKTOR HAA-LEASING MONTENEGRO
SLAVEN GRIZELJ

Nekretnine će tek biti na cijeni

Str. 12-13

DANI ZAGREBA U PODGORICI

Ovacije za Zagrepčane

Str 25- 29

LUČINDANSKI SUSRETI 2006.

Susret prijatelja

Str. 30 - 31

Poštovani čitatelji

Godina koja je na izmaku (već!) po mnogo čemu bila je povijesna.

Nakon mnogo ranijih dočekanih u nečijem drugom "zagrljaju", Crna Gora ovoj u susret ide kao suverena, samostalna država, pa će sama odlučiti s kim će na doček nove 2007.

Nakon svibanjskog poslijereferendumskega slavlja uslijedilo je vrelo ljeto i hladan tuš.

Nekako baš uoči referendumu Skupština je po ubrzanom postupku usvojila Zakon o manjinskim pravima i slobodama. Kratko po referendumu, Ustavni sud poništava odredbe koje određuju zagarantirane mandate manjina. Sve se to dešava u jeku predizborne kampanje za redovne parlamentarne izbore 10. rujna.

Hrvatska građanska inicijativa prihvatila je poziv koalicije DPS - SDP da bude na njihovoj izbornoj listi i time dobila zagarantiran mandat.

Lista osvaja apsolutnu vlast. Nakon konstituiranja Skupštine Crne Gore, zastupnici su 10. studenog izabrali novu Vladu, prvu nakon obnavljanja državne nezavisnosti, na čelu sa premijerom Željkom Šturanovićem.

Prvi put u povijesti u crnogorskom parlamentu glasao je predstavnik Hrvata u Crnoj Gori, kapetan duge plovidbe Božo Nikolić.

Sad čekamo donošenje novog ustava (kažu do proljeća), a u Odboru za ustavna pitanja o rješenjima tog pravnog akta pitat će se i gospodin Nikolić.

Nova vlada ima pravo na sto dana "samoće". A mi, možda, da se vratimo na "male" probleme.

U sljedećoj godini da možda dobijemo Hrvatski dom, lakše dobijamo državljanstvo, zaposlenje...

Sretan Božić, i očekujte nas već za Novu godinu.

Vaša urednica **Tamara POPOVIĆ**

"Hrvatski glasnik", Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Stari grad, Pjaca od kina 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) 82 304 232 Faks: +381 (0) 82 304 233
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: 510-10418-20
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović**
Suradnici: **Tripo Schubert, Dario Musić** Lektor: **Ivo Herenčić**
Fotografije: **Stevan Kordić, Foto Parteli, Boris Pejović**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

Sa izbora vlade u parlamentu

U crnogorskom parlamentu 10. studenog izabrana nova izvršna vlast

Vlada uz glas Hrvata

Nakon redovnih parlamentarnih izbora 10. rujna ove godine i konstituiranja Skupštine, zastupnici su 10. studenog izabrali novu Vladu, prvu nakon obnavljanja državne nezavisnosti, na čelu s premijerom **Željkom Šturanovićem**.

Prvi put u povijesti u crnogorskom parlamentu glasovao je predstavnik Hrvata u Crnoj Gori.

Vladu, koju su formirali Demokratska partija socijalista, Socijaldemokratska partija i Demokratska unija Albanaca, podržalo je 42 zastupnika, 28 je bilo protiv, a dva uzdržana. Podršku Šturanovićevom kabinetu dale su Hrvatska građanska inicijativa i Bošnjačka stranka, poslanici Demokratskog saveza u Crnoj Gori i Albanske alternative bili su uzdržani, a protiv su bili predstavnici Srpske liste, Pokreta

Prvi put u povijesti glas predstavnika Hrvata u Crnoj Gori utjecao na izbor Vlade na ustavotvornoj skupštini, prvoj nakon obnavljanja državne nezavisnosti

za promjene, Socijalističke narodne partije, Narodne stranke i Demokratske srpske stranke.

Nova Vlada imat će 17 članova. Potpredsjednici za europske integracije i ekonomski sistem su **Gordana Đurović** i **Vujica Lazović**, ministar vanjskih poslova je **Milan Roćen**, obrane **Boro Vučinić**, unutrašnjih poslova i javne uprave **Jusuf Kalamperović**, financija **Igor Lukšić**, ekonomije **Branimir Gvozdenović** i pravde **Miraš Radović**. Ministar turizma i uređenja prostora je **Predrag**

Nenezić, prosvjete i znanosti **Slobodan Backović**, poljoprivrede **Milutin Simović**, prometa i telekomunikacija **Andrija Lompar**, zdravstva i socijalne politike **Miodrag Bobo Radunović**, kulture, medija i sporta **Predrag Sekulić**, dok je na čelu ministarstva za zaštitu manjina **Fuad Nimani**. Za ministra bez portfelja izabran je **Suad Numanović**.

Kabinet premijera Željka Šturanovića od opozicije je već dobio nadimak „briselska vlada“.

Šturanović se nije branio.

- Vlada će ubrzano raditi na ispunjavanju zahtjeva Europe, jer je to u interesu građana, a ne zbog toga što će to diktirati Bruxelles, ili bilo tko drugi sa strane, istakao je novi crnogorski premijer.

Životni standard građana povećat će se većom i kvalitetnijom zaposlenošću, a Šturanović obećava nastavak uspostavljanja makroekonomske stabilnosti.

On je najavio intenzivan rad na osposobljavanju institucija koje je Crna Gora preuzela kao nezavisna država, što se prije svega odnosi na obranu, vanjske poslove, ostvarivanje ljudskih i manjinskih prava, ekstradiciju, zaštitu prava intelektualnog vlasništva, standardizaciju i akreditaciju proizvoda, infrastrukturu kvaliteta, civilno zrakoplovstvo i poslove meteorologije.

Šturanović, također, najavljuje institucionalno jačanje kapaciteta Ministarstva vanjskih poslova, adekvatno organiziranje moderne, organizirane i racionalne diplomatsko-konzularne mreže, inoviranje strategije razvoja i borbe protiv siromaštva.

Do kraja mandata premijer je obećao i kako će biti kompletno završen proces privatizacije finansijskog i turističkog sektora, a zatim slijedi privatizacija pro-

Ustav na proljeće

Skupština Crne Gore je izabrala članove Ustavnog odbora na čijem čelu se nalazi predsjednik parlamenta **Ranko Krivokapić**.

Članovi Ustavnog odbora iz DPS-a su **Dragan Kujović, Miodrag Vuković, Predrag Ivanović, Mevludin Nuhodžić, Ljujidi Škrelja i Ivan Kalezić**.

Osim Krivokapića, član Odbora iz Socijaldemokratske partije je **Borislav Banović**. U odboru je predstavnik Hrvatske građanske inicijative **Božo Nikolić**, predstavnici Srpske liste **Andrija Mandić i Zoran Žižić**, Socijalističke narodne partije je **Velizar Kaluderović**, Narodne stranke **Dragan Šoć**. Članovi Odbora iz Pokreta za promjene su **Maja Kostić Mandić i Srđa Brajović**, Bošnjačke stranke **Kemal Purišić** i Albanske alternative **Vaselj Siništaj**. Skupština je izabrala i Odbor za ustavna pitanja i zakonodavstvo na čijem čelu je potpredsjednik SDP-a **Miodrag Iličković**.

Premijer Šturanović rekao je kako očekuje kako će, u optimalnoj varijanti, poslovi na donošenju novog ustava biti završeni na proljeće iduće godine. On je naglasio kako su rokovi za njegovo donošenje određeni ustavnim zakonom, koji je usvojio parlament.

meta. Do kraja mandata ove Vlade, mandatar se nada okončati privatizaciju energetskeg sektora i javnih komunalnih poduzeća. Izgradnja auto puta prema Srbiji i Jadransko-jonska cesta, planovi su koje je mandatar, između ostalih, naveo u izlaganju.

Šturanović najavljuje nisku inflaciju, pad kamatnih stopa i sman-

jenje poreza. On ističe kako će se nastaviti reforma mirovinskog sustava, razviti drugi i treći stup, odnosno osnivanje mirovinskih fondova i zakonsko reguliranje kapitalizirane mirovinske štednje.

Njegova vlada usredotočiti se na razvoj energetike i turizam. On je najavio izradu glavnog plana za vođopskrbu crnogorskog primorja, upravljanje otpadom i regulaciju otpadnih voda na primorju i općini Cetinje.

Šturanović je najavio kako će se nova Vlada intenzivno boriti protiv korupcije i organiziranog kriminala.

- Izlaganje mandataru Željka Šturanovića nema nijedan konkretni plan niti projekciju politike u naredne četiri godine, loš je i daleko od očekivanog, generalna je ocjena oporbenih stranaka. Ni personalni sastav Šturanovićevog kabineta nije ni približno reformskom putu i diskontinuitetu, a Vlada, kako je navela oporba, u globalu je loše sastavljena, ocjenjujući kako će Šturanović biti samo činovnik moćnih ljudi iz prethodnog perioda.

T. Popović

Za poštovanje

Željko Šturanović je rođen 31. siječnja 1960. godine u Nikšiću. Pravni fakultet je završio u Podgorici 1983. godine, kao student generacije. Radio je u Željezari u Nikšiću na poslovima samostalnog referenta i šefa pravne službe. Od 1993. godine u dva mandata je bio zastupnik u Vijeću građana Savezne Skupštine, gdje je u drugom mandatu bio šef poslaničke grupe DPS Crne Gore. Na izborima 2001. godine izabran je za zastupnika u Skupštini Crne Gore, a od 2. srpnja 2001. godine obavlja poslove ministra pravosuđa. Oženjen je i otac dvoje djece. - Kao ministar pokazao je izuzetnu profesionalnost i odgovornost, zavrijeđujući poštovanje svih sa kojima je surađivao. U parlamentu se predstavio kao otvoren, tolerantan i nadasve konstruktivan ministar čiji su zakoni usvajani uz visoku podršku ili čak jednoglasno, ocijenio je predsjednik Crne Gore Filip Vujanović prilikom predlaganja Šturanovića za mandataru. Oporba je suglasna u ocjeni kako je Šturanović jedan od rijetkih ministara u vladi Mila Đukanovića s kojima je opozicija imala korektnu suradnju.

*Razgovor s Božom - Boškom
Nikolićem, zastupnikom HGI u
crnogorskom parlamentu*

Potvrda postojanja

Ne treba posebno naglašavati od kolike je važnosti za Hrvate u Crnoj Gori da i njihov autentični predstavnik sudjeluje u odlukama ustavotvorne skupštine. Jer, to se Hrvatima ovdje događa prvi put u povijesti. Dakle, iako malobrojni, to je još jedna potvrda našeg postojanja na današnjem prostoru Crne Gore i u političkom smislu, kaže **Nikolić**

Kapetan duge plovidbe, **Božo- Boško Nikolić**, prvi je parlamentarni zastupnik Hrvatskog naroda u Crnoj Gori. U momentu kada je Crna Gora odlučno krenula putem europskih integracija, smatra kako je od izuzetne važnosti za Hrvate u Crnoj Gori imati predstavnike u parlamentarnoj i izvršnoj vlasti koji će na autentičan način zastupati osobite interese i doprinostiti da se kroz ustavno konstituiranje nezavisne Crne Gore osigura adekvatna pozicija hrvatske nacionalne manjine kao njezinih građana.

Nakon povijesnog referenduma na kojem je Crna Gora dobila punu nezavisnost stekli su se uvjeti za punu afirmaciju ljudskih prava koja su prije toga, u praksi, bila na vrlo niskoj razini, a normativno u

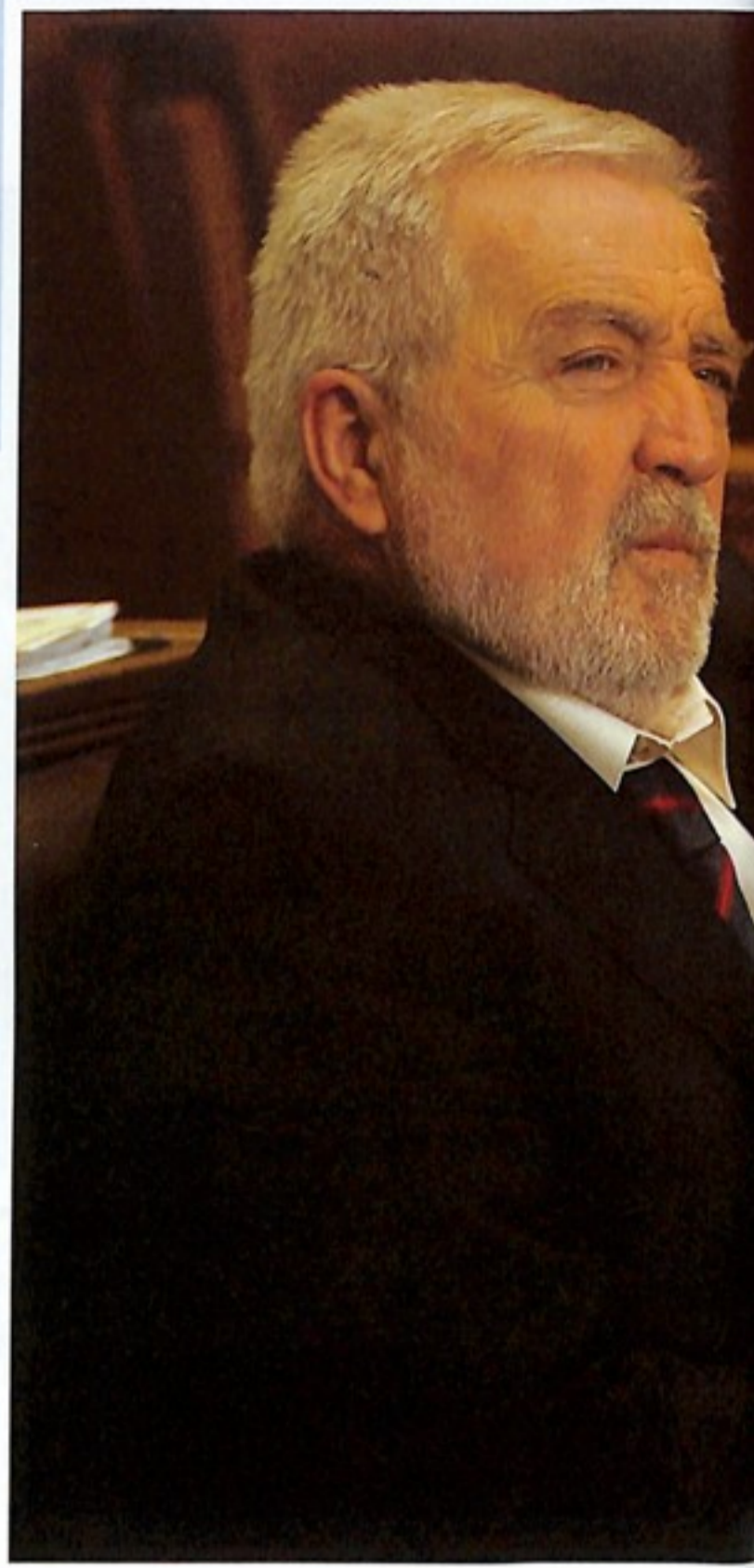
velikom neskladu s međunarodnim standardima, kaže u razgovoru za Hrvatski glasnik, Božo Nikolić zastupnik HGI i član Ustavnog odbora Skupštine Crne Gore.

- Afirmacija ljudskih prava kako ih poznaje demokratski svijet, postaju danas za Crnu Goru ne samo imperativ njenog novog državno-pravnog statusa, nego i glavni uvjet za pristup euro-atlantskim integracijama kojima teži. Osobito se traži ispunjenje svih uvjeta (ne samo deklarativno) u pogledu ljudskih prava i prava manjinskih naroda koji su zapisani u svim relevantnim međunarodnim dokumentima iz ove oblasti, kaže Nikolić.

Prema njegovim riječima, radikalna zaokret ka svim demokratskim tekovinama Europe i suvremenog svijeta već je vrlo aktualna

tema i zahtjev, pa su ljudska prava, a naročito manjinska, važan segment novog ustava koji skupština ovog saziva, ustavotvorna a time i povijesna, mora ubrzo donijeti.

-Ako bismo samo tu činjenicu uzeli u obzir, ne treba posebno naglašavati od kolike je važnosti za Hrvate u Crnoj Gori da i njihov autentični predstavnik sudjeluje u odlukama ustavotvorne skupštine. Jer, to se Hrvatima ovdje događa prvi put u povijesti. Dakle, iako malobrojni, to je još jedna potvrda našeg postojanja na današnjem prostoru Crne Gore i u političkom smislu (doskora je to malo spominjano a od nekih grupa čak i negirano). To je, ujedno, i prva prilika da Hrvati neposredno sudjeluju u kreiranju prihvatljivih ustavnih rješenja za status nacionalnih manjinskih

naroda u novoj Crnoj Gori. Zato će i predmet moga rada biti usredotočen na interes Hrvatskog naroda, ali isto tako i ka interesu svih građana Crne Gore.

HG: Kao član Ustavnog odbora Skupštine, kako ocjenjujete stručni tekst ustava za izradu nacarta budućeg konstitucijskog akta?

NIKOLIĆ: Mnoga rješenja u tom tekstu novog ustava nisu prihvatljiva te očekujem da će, i prije nego izade kao nacrt za javnu raspravu, doživjeti znatne izmjene. Od preambule pa do ostalog, osobito u članovima i poglavlju o ljudskim i manjinskim pravima.

HG: Koje su to, po Vama, neophodne korekcije u poglavlju o manjinskim pravima?

NIKOLIĆ: Kada su u pitanju manjine dosta toga treba promijen-

iti, počevši od terminologije, i uničiti neke odredbe koje su zaboravljene. Konkretno nigdje se ne spominje pojam kulturna autonomija, pa bi ga valjalo ugraditi. Kada već spominjem prostor kulture, kao i mnogi moji sunarodnjaci svjestan sam kako je kulturna baština Hrvata u Crnoj Gori ogromna i u velikoj nerazmjeri s našim brojem. Taj specifikum zavrijedjuje posebnu pažnju. Valja zaštititi i očuvati te vrijednosti koje su, bez sumnje, i veliki interes države Crne Gore. To treba učiniti prije svega normativno, tu treba sve uraditi i to bez ostatka, a potom primjenu normativnih akata o zaštiti pratiti kroz najviše državne i političke institucije, Skupštinu i Vladu. Mislim da će pristup tim institucijama sada biti brži i lakši. Djelom i kroz mene kao zastupnika ako se takva potreba

pojavi, a i iz razloga što je Crna Gora bez sumnje danas na većem stupnju demokracije nego jučer.

HG: Koje su to još konkretne stvari koje držite kako treba ugraditi u poglavlja o manjinskim pravima?

NIKOLIĆ: Ustavom treba definirati položaj manjina čega sada nema. Također, jednom ustavnom odredbom treba precizirati izborno pravo kada su u pitanju nacionalne manjine, što nije sadržano u nacrtu. Inače, puno je nejasnih formulacija, bez preciznih odrednica što zbunjuje i stvara prostor za različita tumačenja ili sporenja. Dakle, dosta toga ima za diskusiju i dogradnju, prije svega na ustavnom odboru, a i javna rasprava će dati svoja rješenja i ukazati gdje su problematične točke. Svakako, želio bih naglasiti kako sva ustavna rješenja za koja se budem zalagao kao politički predstavnik Hrvata u parlamentu Crne Gore neće biti usmjerena protiv bilo koga ili bilo čijeg interesa, ili interesa Crne Gore kao suverene države.

HG: Ustrojena je nova Vlada Crne Gore pred kojom je odgovoran posao ekonomskih reformi i ispunjavanja uvjeta neophodnih za potpisivanje ugovora o Stabilizaciji i asocijaciji. Za što će ona imati Vašu podršku u parlamentu?

NIKOLIĆ: Ako bih kratko odgovorio na vaše pitanje kazao bih kako sam na strani svega što sintagma "pravna država" podrazumijeva. Zalažem se za što brže ispunjavanje svakog uvjeta koji Crnu Goru brzo vodi k EU. Dižem ruku i za Crnu Goru kao pravnu i socijalnu državu, zasnovanu na vladavini prava i poštivanju zakona. Za Crnu Goru bez kriminala i korupcije. U parlamentu ću se zalagati za ubranu harmonizaciju crnogorskog zakonodavstva sa pravnim sistemom Europske unije, u svim oblastima. Podržavam težnju Crne Gore da bude članica Partnerstva za mir i u dogledno vrijeme postane članica NATO.

HG: A, na ekonomskom planu?

NIKOLIĆ: Ka bržem ekonomskom razvitku, ne samo u zacrtanim strateškim granama. Uz rizik ako to bude shvaćeno kao profesionalna deformacija, dižem obje ruke za veću pažnju ili vraćanje na razvoj pomorstva i pomorske infrastrukture svakom smislu. Po-

morstvo je nekada Crnoj Gori mnogo značilo. Donosilo je znatna sredstva, utjecalo na zaposlenost, obrazovanje i praksu kadrova. Zaradjen novac iz te oblasti, išao je u reproduktivne tijekove, a ne kao sada samo u potrošnju.

Razlozi za ubrzanu revitalizaciju crnogorskog pomorstva su zaista brojni i korisni. Zato pozivam sve organizacije i pojedince, kojima bi moja pozicija kao poslanika u parlamentu mogla koristiti za promicanje korisnih ideja, ili programa, da ne gledaju svoju stranačku pripad-

nost već da mi se slobodno obrate. Konačno, po prvi put u povijesti u Skupštini Crne Gore participira jedan kapetan duge plovidbe. Bilo je, možda i krajnje vrijeme za to!

HG: Po vama, kakvu bi vanjsku politiku Crna Gora trebala imati?

NIKOLIĆ: U oblasti međunarodnih odnosa smatram kako Crna Gora ne smije imati otvorenih pitanja ni sa jednom državom, već dobre odnose sa svima. Naročito s državama iz okruženja, osobito s našom maticom, Republikom Hrvatskom. U tom smislu, HGI sebe vidi kao jedan od mostova te suradnje u svakom smislu. A, kao zastupnik, sebe vidim na isti način. **Igor Perić**

BIOGRAFIJA

Božo Nikolić rođen je 22. rujna 1946. godine u Gornjoj Lastvi, u Tivtu.

Po profesiji je kapetan je duge plovidbe a studirao je i organizacijske znanosti.

Osim u pomorstvu, radio je i kao komercijalni rukovoditelj u HTP Primorje u Tivtu. Nakon raspada SFRJ vraća se primarnom zanimanju i ljubavi - brodovima. Od tada do izbora plovio je kao zapovjednik na stranim kompanijama.

Politički angažman započeo je još u starom sustavu. Više puta bio je zastupnik, predsjednik

izvršnog odbora općine Tivat, čak i kandidat za predsjednika općine. Na žalost, iako nositelj odličja rada i niza drugih priznanja,

društvene prilike tog vremena, u kojima je važnija od svega bila pripadnost

SKJ, nisu mu dozvolile ikada to postati.

Poslijednjeg desetljeća XX. st. postaje uvjeren u neophodnost i potrebu političkog organiziranja Hrvata u Crnoj Gori i nesebično radi na ostvarivanju te ideje. Jedan je od osnivača stranke HGI.

Oženjen je suprogom Mirjanom, koja je diplomirani ekonomist. Imaju dvoje djece, sina Sašu (26), koji je krenuo očevim stopama i kćer Teu (30) koja će uskoro magistrirati pravo. Ima i unuka Balšu.

Nikolić govori engleski i talijanski, a služi se i s više drugih jezika.

*Vučinović u razgovoru sa
Vujanovićem*

**Marija Vučinović, predsjednica HGI,
o poziciji stranke nakon izbora**

Birači potvrdili kako smo na pravom putu

Glasovi pripadnika hrvatske nacionalne zajednice i njihova podrška koalicijskom nastupu s DPS i SDP, na državnoj razini, mjerodavan su pokazatelj da je čelništvo Hrvatske građanske inicijative u susret parlamentarnim izborima donijelo ispravnu odluku i povuklo prave političke poteze, ocijenila je za **Hrvatski glasnik** predsjednica stranke **Marija Vučinović**.

Nakon što se ustavni spor o zakonu o manjinskim pravima završio odbacivanjem rješenja o promoviranju političkih manjinskih prava kroz zajamčene mandate u republičkom parlamentu, uslijedila je ponuda vladajuće koalicije o uključivanju jedine stranke s hrvatskim predznakom u zajedničku izbornu listu. Time se htjela nadomjestiti zakonska

prepreka da HGI uđe u parlament.

- Iako je bilo pokušaja da se dogovor s DPS predstavi našim biračima kao utapanje, te da mandat zavisi od izbornog učinka vladajuće koalicije i da će HGI ostati kratkih rukava, ishod izbora i procesi koji su uslijedili najbolje su ih demantirali. Pored prvog, autentičnog poslanika hrvatske manjine u parlamentu, Boža Nikolića, koji će učestvovati i u radu Ustavnog odbora, i time direktno biti uključen u oblikovanje ustavnih načela koja se odnose na manjine, mi ćemo biti i u izvršnoj vlasti. Sudjelovati ćemo sa zamjениčkim mjestima u nekoliko resora i time na najbolji način ostvariti specifične interese Hrvata, kao i svih građana Crne Gore, kazala je Vučinović.

Prema njenim riječima dodatna potvrda da je stranka na ispravnom kursu je interes za formiranje općinskih odbora sve češće.

- Konkretno, u Baru krajem oktobra je formirana podružnica HGI.

Ima interesa za formiranje podružnica i u Budvi, Herceg Novom, Podgorici. Naše opredjeljenje je da treba formirati u svim općinama gdje postoji razlog i želja za to, kaže Vučinović.

Podsjećajući da je odluka o izbornom nastupu na koalicionoj listi DPS-SDP, različito doživljena u HGI, Vučinović je navela da su unutarnji sukobi prošlost i da je partija okrenuta organiziranju sabora stranke.

- To je za nas prioritet i radi se na njegovoj pripremi, kazala je Vučinović.

I.P.

U Beogradu susret koji ohrabruje, u Kotoru izjave za nevjericu

Kome zvonja zvone

Patrijarh Pavle: Za dijalog

Bokokotorski protojerej Momčilo Krivokapić kaže da više neće biti ni božićnih ni uskršnjih posjeta svećenstva SPC i Katoličke crkve. U rečenici "Mi smo s njima završili" ne prepoznajem učenje kišćanske crkve, kategoričan je don Anton Belan

Deveti sastanak Mješovite komisije za teološki dijalog između Pravoslavne i Katoličke crkve održan od 18. do 25. rujna u Beogradu predstavljao je nastavak rada u potrazi ka uspostavljanju punog jedinstva, započetog 1980. godine

Službeno otvorenje skupa održano je u Patrijaršijskom pridvornom hramu Svetog Simeona Mirotočivog, uz prisustvo njegove svetosti patrijarha srpskog **Pavla**.

Mješovitu komisiju sačinjavalo je po trideset predstavnika Pravoslavne i Rimokatoličke crkve, a predsjedavala su dvojica supredsjednika Njegova uzoritost cardinal **Walter Kasper** i Visokopreosvećeni mitropolit pergamski **Jovan Zizjulas**.

Mješovita komisija raspravljala je o tekstu "Ekleziološke i kanonske konzekvence sakramentalne naravi

Crkve; sabornost i vlast u Crkvi", na tri stupnja crkvenog života: mjesnom, regionalnom i općem. Odradena je zajednička komisija za usaglašavanje teksta, u svjetlu primjedaba i komentara izloženih tijekom rasprava, koji će biti tema idućeg zasjedanja koji će 2007. organizirati Rimokatolička crkva.

Zasjedanje je, opća je ocjena, bilo prožeto duhom prijateljstva i iskrene suradnje.

Sudionike sastanka je pozdravio i premijer Srbije **Vojislav Koštunica** ističući kako crkve Istoka i Zapada svojim dijalogom daju izniman primjer svima.

- Najveći dar čovječanstvu bilo bi uvjeriti ljude, možda ponajprije političke elite, da dijalog nema alternative, kazao je Koštunica.

Da čovječanstvo, ipak, nije lako

uvjeriti, pokazuju izjave sa "lokalnog" nivoa koje nimalo ne ohrabruju.

Arhijerejski namjesnik, bokokotorski protojerej-stavrofor **Momčilo Krivokapić** u intervjuu za Srpski glas Boke kaže da više neće biti ni božićnih ni uskršnjih posjeta svećenstva SPC i Katoličke crkve.

- Bojim se da su nakon zvonjenja katoličkih crkava u momentu proglašenja crnogorske nezavisnosti koje je naredio kotorski biskup takvi odnosi dovedeni u pitanje. Što se nas tiče, mi smo s njima završili. Neće više biti ni božićnih ni uskršnjih posjeta. Osim ako mi se naredi, izričit je Krivokapić.

- Ovakav gest mogao bi biti primjeren jednom frustriranom političaru, ali ga odbacujem kao

neprijemljen jednom duhovnom zvanju, jer predstavlja miješanje u rad druge crkve, kazao je za Vijesti generalni vikar Kotorske biskupije don **Anton Belan** i dodao da će on, kao i do sada, pravoslavlima vjernicima čestitati Uskrs i Božić.

- U rečenici "Mi smo s njima završili" ne prepoznajem učenje krišćanske crkve, kategoričan je Belan.

U bogoslovskom dijalogu istine i ljubavi, poruka je patrijarha srpskog Pavla u obraćanju skupu sa početka ovog teksta, "pratit će vas moja skromna molitva".

Tko je bezočan, a tko veseo

Da mu ništa nije sveto, pokazuju Krivokapićeva optužbe na račun pokojnog don Branka Sbutega

On ima "provjeren podatak" za šta se "pakosni" Sbutega na samrti interesovao, da se razračunavao sa svojom majkom jer mu je bilo "strašno" što je pravoslavna, da mu je ujak bio četnik...

- Dešavanja sa crkvicom Sveta Petka kod Sutomora je bezočna igra Branka Sbutega. To je bio njegov inat i inat veselog Slobodana Franovića, ocjenjuje Krivokapić, kome je pridjev "veseo" omiljen, jer je u istom tekstu za njega vesela i Crna Gora. Voli i etiketirati ljude kao transformerse koji prodaju glas i obraz, polupismene, sveznare...

- Živo me interesuje ko će se usuditi da dirne crkvicu na Rumiji. Možda će neko da je sruši. Ali ne bih mu bio u koži. Neka se raspitaju šta se desilo sa onima koji su rušili kapelu na Lovcenu, poručuje Krivokapić.

Krivokapić, međutim, izgleda ne vidi svrhu u dijalogu.

- Ekumenizam sa rimokatolicima jednostavno više ne postoji. Nikada nećemo priznati papski koncept ekumenizma i nema episkopa u SPC koji tako razmišlja. Papa nikada od SPC neće dobiti poziv za posjetu, kaže Krivokapić, koji nikada neće ni da prizna crnogorsku naciju jer ona "ne postoji".

Ne znam je li Krivokapić čuo prethodnu poruku patrijarha Pavla, koju nastavlja riječima: "Važnije od svega je da vas prati blagodat Duha Svetoga koji sve naše nedostatke dopunjava i sve naše nemoći iscjeljuje."

Valjda će njega poslušati.

Tamara Popović

VIJESTI IZ KONZULATA

* *Mirjana Bohanec-Vidović, pomoćnica ministra u Upravi za hrvatske manjine, iseljeništvu i useljeništvu u Ministarstvu vanjskih poslova i europskih integracija, i načelnica Odjela za hrvatske manjine Jasmina Kovačević Čavlović, uz prisustvo Generalnog konzula RH u Crnoj Gori Ivana Škarića sa suradnicima, razgovarali 20.11. u Tivtu sa predstavnicima stranke - Hrvatske građanske inicijative, i nevladinih udruga. Bohanec-Vidović susrela se i sa pomoćnikom ministra za zaštitu prava pripadnika nacionalnih manjina.*

* *Hrvatska planira da do sredine prosinca otvori ambasadu u Podgorici i imenuje veleposlanika. U tijeku je iznalaženje odgovarajućeg prostora u glavnom gradu Crne Gore.*

* *Pokrenuta inicijativa za otvaranje Hrvatskog poslovnog kluba, koje će biti formirano i organizirano kao nevladina udruga.*

Direktor Hypo Alpe-Adria-Leasing Montenegro Slaven Grizelj za Hrvatski glasnik

Nekretnine će tek biti na cijeni

Hypo Alpe-Adria-Leasing Montenegro, bez sumnje i pretjerivanja, u idućih godinu ili dvije izmijeniti će financijsku sliku Crne Gore, izjavio je krajem listopada 2005. direktor **Slaven Grizelj**. „Leasing je u Crnoj Gori novi način financiranja i nadam se kako ćemo ga razviti ikako će biti prihvaćen kao i u zemljama u okruženju”.

Grizelj se pokazao kao dobar prognozer. Krajem studenog 2006. to govore svi pokazatelji poslovanja ove institucije. Hypo Alpe-Adria-Leasing d.o.o Podgorica ima trenutnu aktivu od 30 miliona eura, a plan je do kraja godine da bude 50 miliona eura. HYPO GROUP ALPE ADRIA u Crnoj Gori završit će poslovnu godinu sa ukupnom aktivom od ca 110 miliona eura.

Hypo Group Alpe Adria osnovana je 1896. godine u Austriji. Poslovnu mrežu obuhvaća više od 200 kancelarija i predstavništava u jedanaest zemalja, s više od 750 hiljada klijenata. Posluje u tri strateške oblasti poslovanja: bankarstvu, leasingu i consultingu.

Na tržište bivše Jugoslavije, najprije u Sloveniju, stiže 1992. Već 1994. je u Hrvatskoj. 2001. u BiH, 2002. u Srbiji. Hypo Group Alpe Adria-Leasing posluje u Crnoj Gori od 2005. godine, dok je banka svoju prvu podružnicu otvorila 10. travnja 2006. godine.

- Bio sam pozitivno iznenađen Crnom Gorom. Za ove dvije godine, koliko sam ovdje, imam samo pozitivna iskustva, kaže Grizelj.

Politika ga ne interesira, jer, kaže, ništa od predreferendumske previranja nisu osjetili u poslovanju.

- Već nakon naših prvih dolazaka u namjeri za osnutkom leasing institucije imali smo dobru potporu Vlade Republike Crne Gore i Ministarstva financija.

Mislim da ćemo ovu suradnju i dalje razvijati i sa novom Vladom Crne Gore, kao i sa Ministarstvom financija. U Crnu Goru smo došli da razvijamo sve sfere života, i javnu i privatnu, naravno u obostrani interes i na dugoročne staze, šta potrudje i naša investicija u poslovnu zgradu u Podgorici.

Uključili su nas u kreiranje zakona o financijskom leasingu, jer su oni koji to rade u praksi po prirodi stvari najupućeniji. Prenijeli smo naša dobra, ali i loša iskustva u razvoju zakonske regulative u drugim zemljama. Operativno smo dobili zakon početkom 2006., sad se rade nadopune. Možemo reći kako je u Crnoj Gori najbolja zakonska regulative od svih zemalja na prostoru bivše Jugoslavije, smatra Grizelj.

Slaven Grizelj ima 27 godina. Rođen je 11. siječnja 1979. godine. Ima četiri brata i oca. Porijeklom je

iz Hercegovine, iz Gruda.

Nakon završetka Gimnazije u Grudama odlazi na studije u Mostar, Zagreb, Sarajevo. Naravno, studij je pratio i rad.

Otac je ponosan na sinove. Svi su završili fakultete, zauzimaju visoke položaje u oblastima kojima se bave i svi su već situirani. Sve su to, ističe Slaven, sami sebi stvorili.

Na naše pitanje ima li uspjeh vlastite obitelji, pa i njegovog susjeda iz Gruda, zagrebačkog gradonačelnika **Milana Bandića**, neku vezu s hercegovačkim porijeklom, Slaven s osmjehom odgovara:

- Naravno ima. Kada iz toga surovog siromašnog predjela u kojem se za sve morate dobro potruditi odete u sredinu u kojoj opet imate sve uvjete za razvoj i napredovanje, onda nema toga što ne možete uraditi.

Studirao je u Mostaru, Sarajevu i Zagrebu. Karijeru u Hypo grupi počeo je 2000., nakon što je diplomirao na Ekonomskom fakultetu.

Nedavno se oženio. Supruga je također ekonomist, iz Mostara, i isto tako razvija vlastitu karijeru na polju financija.

Njegov radni dan počinje u 6.30 h. Na poslu je već u 7.15 h.
- Odgovaram na e-mailove, čitam novinske članke. U osam sati kreću interni sastanci, zatim sastanci s klijentima.

Svaki klijent je individualna osoba. Razvijamo prisan odnos, jer koliko trebamo mi njima toliko i klijenti trebaju nama. Naš proizvod je novac, i treba ga plasirati, ističe Grizelj.

Nakon što se završi posao u uredu, ide na "teren", u posjetu klijentima ili na poslovne večere.

- Ne izlazim. Dvije godine sam tu, a nisam stigao otići ni na more. Ali, ne žalim. Radim posao koji volim, dodaje Slaven.

Pokreću ga rezultati.
- U idućih pet godina očekujem "boom" investicija u nekretnine i infrastrukturu. Do 2010. Hypo grupa imati će aktivu od 600 milijuna eura i 40 posto udjela u bankarskom sektoru Crne Gore, nova je prognoza Slavena Grizelja.

Slakoćom je na kraju razgovora objasnio kako je recept za uspjeh biti uporan, marljiv, dosta raditi, dosta čitati.

- Sve ostalo se stječe iskustvom, dodaje ovaj dvadesetsedmogodišnjak koji razbija sve predrasude o tome kako uspješan direktor mora biti u starijem životnom dobu. I svakako mu, zato, treba "ukrasti" recept.

Makar na kredit.
T. Popović

Što je lizing

- Leasing je, najjednostavnije rečeno, kupovina uz odgodu plaćanja. Vlasnik ste onog trenutka kad otplatite posljednju ratu, objašnjava Grizelj.

Finansijski leasing je oblik kreditnog aranžmana koji podrazumjeva određene naknade tokom definiranog perioda u zamjenu za korištenje predmeta. Pravni vlasnik je HAAL a ekonomski vlasnik je klijent: predmet se evidentira u poslovnim knjigama primaoca leasinga. Lizing znači finansiranje sa malim angažovanjem sopstvenog kapitala uz što veću fleksibilnost.

- HAAL nudi individualna rješenja i financiranje je u svakom slučaju prilagodjeno ličnoj i poslovnoj situaciji naših klijenata. Druga pogodnost je brzina rješavanja predmeta finansiranja. Klijent sam odlučuje o visini rate i nudimo lično savjetovanje u HAAL.

Zašto leasing versa drugih načina kreditiranja:

- lakše se odobrava, leasing kuće nisu pod nadzorom CB zbog čega je procedura znatno jednostavnija, kraća i brža a samim time i jeftinija je cijena kapitala.

- Dobrom organizacijom i planom otplate može se uklopiti da se svaka rata naknade korištenja neke opreme na lizing pokriva prilivom sredstava po osnovu realizacije robe proizvedene tom opremom

- U slučaju potrebe za opremom ili bilo kojim sredstvom kratkoročno lizing je najbolji izbor jer bi dugoročna kupovina bila nerentabilna

- Lizing firma je vlasnik predmeta finansiranja do otplate zadnje rate i lakše ga je odobriti za razliku od kredita gdje se traže dodatna osiguranja

- Lizing finansiranje omogućava korištenje gotovine za druge fixne troškove (plate, druge kredite...)

- Dobijaju se bolji finansijski pokazatelji koji se računaju na osnovu bilance stanja i uspjeha te se ima mogućnost za dodatna kreditna zaduženja

Važno je reći: lizing je vlasnik i nije moguće isti predmet koristiti kao hipoteku, ali treba naglasiti da se ne može tek tako lako pobjeći od obveze plaćanja. To što ne morate imati jamca, pogodnost je u odnosu na kredit. U svojoj bogatoj ponudi, koja obuhvaća financiranje motornih vozila, pokretne i nepokretne imovine, ali i specijalne finansijske aranžmane za brodove, zrakoplove te za financiranje industrije, Grupa Hypo Alpe-Adria-Leasing je toliko fleksibilna pa nudi rješenja po mjeri svakog klijenta, u skladu s njegovim zahtjevima i potrebama. Trenutno nudimo vozila, kako

komercijalna, tako i putnička, zatim brodove, zrakoplove, strojeve i opremu, te nekretnine, objašnjava Grizelj i dodaje kako kratka procedura i brzo donošenje odluka omogućava brzu i nebirokratsku realizaciju.

Grizelj u uredu

piše: **Ladislav
PREŽIGALO**

Buđenje u Zagrebu

Pričekao sam budilicu da zazvoni. Bila je točna bez obzira na tamu koja je sa lutajućom maglom virila u spavaću sobu. Kada će se konačno pomaknuti sat, nisam se mogao prisjetiti ...unatrag ili unaprijed... zbog duljeg spavanja, a možda i dnevnog buđenja.

Doručkovao sam slušajući buđenje tramvaja, autobusa i limenih ljubimaca koji su se bespoštedno probijali kroz još usnule ulice...

Prolazio sam zapadnim dijelom grada zamišljajući tisuće budilica kako raznovrsnom muzikom prekidaju tajanstvene snove... zamišljao sam dremljive poglede i po koji plač nejake djece koja su morala svoju budućnost tražiti u jaslicama ili vrtiću... zamišljao sam život kakav ne živimo... sve dok me nisu prekinule prve jutarnje vijesti.

Nekoliko pljački, lopovluka, političkih neuvjerljivih smicalica i vremenska prognoza... zapravo samo ovo zadnje imalo je nekakvog smisla u ovo rano jutarnje buđenje.

Prošao sam Zagrebačkom avenijom, izgledala je veličanstveno.. a bila bi još ljepša da njezina leda ne koriste „kamikaze“ koji svoje limenke vratolomno ganjaju kroz jutarnje zasljepljujuće svijetlo...

Razmišljao sam o ogromnim ulaganjima i naporima koje Grad čini da bi olakšao svakodnevne brige svojih žitelja. Prošli su mi kroz glavu ekološki, prometni, infrastrukturni i drugi projekti, silne milijarde od kojih boli glava, a trpi „životna košarica“...

Da li će ti dragi ljudi, ikada biti zadovoljni učinjenim ili sretni predloženim, teško je vjerovati, ali negdje i sam vidim ozarenu nadu koja tjera naprijed.

Usput, rado se sjetim mojim davnih stihova za buđenje duše i sjećanje snova:

*Tu su rasli moji putevi ka sreći
Tu živjele su moje kosti trudne,
Tu mrtav ću zauvijek leći,
Tu liječit ću svoje osjećaje budne.
(„Mjesto za mene“)*

Zagreb postaje ljepši, mijenja svoju razglednicu, tjera na razmišljanje, poziva radoznale, dijeli svoje tajne sa prolaznicima i jutrom koje je tek pokušalo na radni dan.

***

Pročelnik Ureda za gospodarstvo Grada Zagreba mr.sc. Ladislav Prežigalo, rođen je 1948. u Selnu kraj Krapinskih Toplica. Diplomirani ekonomist vanjske trgovine i magistar ekonomskih znanosti, oženjen, otac dvoje djece. Prežigalo je objavio pet knjiga: "Sjena moga sna", "Lutanja kroz vrijeme", "Mjesto za mene", "Šapat u naručju" i "Sjećanje na zaborav".

Ne vjerujem kako postoji potrošač koji bar jednom u životu nije probao neki proizvod sa simpatičnim medvjedićem na omotu. A vjerojatno nije mali broj obitelji u kojima se «predanje» o Ledu prenosi s generacije na generaciju.

Ledo je dioničko društvo koje se bavi proizvodnjom sladoleda i smrznute hrane (tijesto, povrće, voće i gotova jela) kako na području Hrvatske, tako i u Sloveniji, Makedoniji, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori.

Povijest Leda seže u 1958. godinu, kada je u okviru Zagrebačke mljekare proizveden prvi industrijski sladoled na štapiću. Sedam godina kasnije, točnije 25. rujna 1965., izgrađen je prvi izdvojeni pogon za proizvodnju sladoleda pod imenom Ledo. Prvi sladoled Snjeguljica stječe zavidnu popularnost koja traje i danas. 1966. počinje se proizvoditi smrznuto tučeno slatko vrhnje, a godinu kasnije Ledo počinje opskrbljivati tržište voćem i povrćem, morskom ribom i mesom za roštilj. Godine 1972. kreće i proizvodnja smrznutog tijesta. 1992. Ledo postaje dioničko društvo čiji većinski dioničar dvije godine kasnije postaje Agrokor.

U Crnoj Gori se Ledo pojavljuje krajem 2001. preko tvrtke MIJONI.

- Od tada do danas je mnogo urađeno. Razvijali smo distributivnu mrežu, ulagali kako u ljude tako i u opremu. Ove, 2006. godine, Ledo je preuzeo firmu MIJONI kao svoju, i sada poslujemo u okviru Agrokora, kazao je za Hrvatski glasnik direktor poduzeća MIJONI **Miomir - Mijo Marković**.

Tvrtka ima svoje skladište, a planiraju i izgradnju još jednog, većeg skladišta, jer je Agrokor, prema riječima Markovića, shvatio kako je Crna Gora zbog tren-

Direktor poduzeća **MIJONI** Miomir - Mijo Marković za
Hrvatski glasnik

Imamo ambicije biti vodeći

Miomir
Marković

„Uskoro kreće mobilna prodaja. Osim skladišta, gradićemo i Distributivni centar koji će biti specijalna logistika za regiju, a nije isključeno kako će se odatle snabdijevati i Dubrovnik, najavljuje Marković

Sjećam se zakonskih barijera koje su postojale u početku, što je bilo i prirodno jer se štitila crnogorska ekonomija. Sada je, naravno, sve mnogo lakše. Treba reći i da je Agrokor ove godine kupio i poduzeće SUN, čiji će proizvodi pod tim nazivom postojati još dvije godine.

Imamo ambicije biti vodeći, što prirodno i zaslužujemo obzirem na jačinu naslova koje smo spomenuli, kazao nam je Marković.

Borit će se, kao i do sada, kvalitetom, ali i uvođenjem visokih standarda u snabdijevanju trgovina.

- Uskoro kreće mobilna prodaja. Sistem će biti kompjuteriziran – direktno iz kamiona daju se fakture, nema otpremnica.

Osim spomenutih skladišta, gradićemo i Distributivni centar koji će biti specijalna logistika za regiju – Crnu Goru, Albaniju, Kosovo, a nije isključeno kako će se odatle snabdijevati i Dubrovnik, istakao je Marković.

Problema je sve manje, planovi su veliki... Zanimalo nas je imaju li problema sa naplatom.

- Problem naplate postoji, ali partnerske odnose i dalje gradimo na povjerenju. Treba istaći da je nakon uvođenja PDV-a mnogo lakše. Tržište se iščistilo – ostali su veliki sistemi i male obiteljske tvrtke s kojima već dugo surađujemo, kazao nam je Marković na kraju razgovora.

T.P.

utnog povoljnog ambijenta za poslovanje, zemlja u koju treba ulagati.

- Ledo je najveća tvornica zamrznutih proizvoda, zajedno s Frikomom koji je također u vlasništvu Agrokora. Asortiman čini program zamrznutih proizvoda: paleta od 50 sladoleda za tržište, hotele i restorane, program smrznutih peciva,

povrća, voća, ribe A kvalitete. Prisutni smo u svim velikim maloprodajnim sistemima, a značajan smo partner u distribuciji u lancu trgovine u Crnoj Gori, objašnjava Marković.

U poduzeću je zaposleno 35 ljudi, a u sezoni se zaposli i do sto.

- Poduzeće je prošlo težak put.

*Uz pokretanje obnove
Sakralnog kompleksa
Sveti Eustahije u Dobroti*

Simbol vjere snage i ljubavi

Današnjoj crkvi svetog Eustahija u Dobroti prethodila je istoimena crkva na samoj obali mora, čije se ime pominje u arhivskim dokumentima iz 1332.godine. Oštećena je u zemljotresu 1667.godine, zatim je obnovljena i fresko oslikana. Bila je to jednobrodna crkva, površine cca 40 m², mala da bi zadovoljila narasle potrebe žitelja Dobrote, čiji se broj stalno povećavao.

Godine 1753. zatraženo je i odobreno formiranje nove župe za sjeverni dio Dobrote, sa župnom crkvom Sv. Eustahija. Novoformirana župa je brojala nešto više od 500 vjernika. Na inicijativu župnika don Ivana Nenade, 26.VIII 1762. godine, započinje gradnja nove crkve na lokaciji iznad dotadašnje, a po nacrtu mletačkog arhitekta Bartola Rivijere. Zaštitnik nove crkve po želji mještana također je postao sveti Eustahije mučenik. Sveti je Eustahije, jedan od 14 svetih pomoćnika u svim životnim teškoćama.

Crkva u Dobroti, kao jedna od tri na ovoj obali Jadrana i to najveća i najljepša, građena je priložima bratstava: Dabinovića, Ivanovića, Tripkovića, Radimiri i Kosovića, ali i priložima pojedinaca, tako da ova crkva predstavlja simbol ekonomske moći ali i kršćanske vjere, snage i ljubavi. Završena je 1772. godine. Građena je u baroknom stilu kao jednobrodna građevina, dužine 36 m, širine 16,5 i visine 16,5 metara. Unutrašnjost crkve krasi 7 mramornih oltara, od kojih je glavni izgrađen od 7 vrsti mramora, dar Joza Ivanovića. Ostali oltari su pokloni ostalih bratstava koja su učestvovala u gradnji crkve.

Kiparska ostvarenja u crkvi su djelo Giuseppa Bernadia, a slikarska Josipa Kandelarija, Frana Potence, Emanuela Zane, Karla Dolci-a, Franja Solimana i drugih.

Plafon crkve krasi dvanaest slika Josipa Kljakovića,

nastalih 1932. godine. Tema slika je mučeništvo svetog Eustahija i njegove obitelji, žene i dva sina. Centralna slika „Obraćanje sv. Eustahija“ djelo je iz XVIII stoljeća i pripisuje se domaćem slikaru Petru Kosoviću.

Prezbiterij crkve od 1990. krasi zidni mozaik sa motivom Uzvišenja Svetog Križa, rad poznatog hrvatskog umjetnika Eda Murtića. Mozaik je kompozicija nastala na temu „Hvala Tebi Bože što sam bio na ovome svijetu“, prikazana na 300 metara kvadratnih.

Zvonik crkve započet je 17.septembra 1824. godine.

Zaslugom dobrotvora Petra Lukova Tripkovića, završen je 1903.godine.Građen je po projektu inženjera Milana Karlovca. Visina zvonika je 37,5 metara sa piramidom na čijem se vrhu nalazi kip andela, visine 2 m. Unutrašnja širina zvonika iznosi 2,88 metara. Debljina zidova zvonika pri dnu i sredini iznosi 1,25 m a pri vrhu 0,50 m. Do zvona vode spiralne stepenice koje

Crkva u Dobroti građena je priložima bratstava: Dabinovića, Ivanovića, Tripkovića, Radimiri i Kosovića, ali i priložima pojedinaca

čine 97 stepenica. Cijeli kompleks predstavlja monumentalnu ali skladnu građevinu. Zvonik je teško oštećen u katastrofalnom potresu 1979.godine, a nakon toga u tri navrata od udara groma, što je prouzročilo i dodatne štete na krovu i dijelu plafona crkve.

Prilaz crkvi, do glavnog ulaza je kameno stepenište sa kamenom balaustom. Predvorje crkve, tamborje, poluokruglog oblika, oivičeno je kamenim zidom sa popločanim sjedištem i naslonom. Dio kamenog stepeništa, kamene balaustre i dio popločanog sjedišta je oštećen i dijelom pokraden.

Crkva posjeduje bogatu riznicu koju čine portreti poznatih dobrotskih pomoraca, slike jedrenjaka i slike borbi protiv pirata. Zbirku tekstila čini veliki broj misnih odjevnih predmeta od brokatne svile i zlatoveza, a pontifikalna odjeća kupljena iz kapele čuvene venecijanske obitelji Morozini najvrednija je. Zbirka dobrotskih čipki (54 komada) nastalih u vrijeme od 17. do 19. st. plijeni osobitu pažnju svakog posjetitelja. Ovdje su i trofeji braće kapetana Marka i Joza Ivanovića iz bitke sa piratom

Hadži Ibrahimom. Uz navedene zbirke Crkva posjeduje bogatu riznicu srebra. Biblioteku u sastavu crkvenog kompleksa čini značajna zbirka starih knjiga (oko 30000 tomova), od inkunabula do današnjeg vremena.

Dakle, navedeni kompleks je dio kulturne baštine Crne Gore koju baštine Hrvati, katolici, ali koju dijele sa svima koji se prema njoj odnose sa dužnom pažnjom i poštovanjem.

Izuzetno složena statička i konzervatorska sanacija zvonika, zahtijeva

odgovarajuću projektno tehničku i konzervatorsku dokumentaciju, kao i odgovarajuću tehničku pripremu za zaštitu zvonika od urušavanja i za izvođenje radova na njegovoj sanaciji i konzervaciji.

Nakon trećeg udara groma u zvonik (2003. god) izvršena je još jednom privremena obnova krovnog pokrivača crkve. Zvonik je „utegnut“ skelom koja ga štiti od urušavanja a koristit će i za izvođenje radova na njemu. Postavljena skela, privremeno vrši i funkciju gromobranske instalacije. Da bi se moglo nastaviti s

obnovom pristupilo se izradi Elaborata za obnovu Komplexa kao i prikupljanju projektne, statičke i konzervatorske dokumentacije za njegovu obnovu. U tu svrhu osnovana je nedavno Fondacija za obnovu sakralnog kompleksa sveti Eustahije u Dobroti.

Ovdje u kratko navodimo radove koje je, u cilju zaštite, nužno što prije izvršiti:

Zvonik – Potrebno je izvršiti razgradnju ostatka piramide i lože u kojoj su smještene zvona. Izvršiti odgovarajuću statičku sanaciju i restauraciju. Izvršiti konzervatorske radove na ostalim dijelovima zvonika. Izvršiti propisanu zaštitu od udara groma.

Crkva – Izvršiti sanaciju dijela krovnog pokrivača, plafona i poda.

Na plafonu crkve postaviti skinute slike. Izvršiti obnovu štukature. Obaviti unutarnje farbanje crkve. Izmijeniti oštećene podne ploče.

Dvorište crkve – Izraditi i postaviti nedostajuće stepenište i rukohvate (balaustre) na kamenom stepeništu koje vodi od donjeg regionalnog puta do predvorja crkve. Postaviti nedostajuća kamena sjedišta koja okružuju predvorje crkve (tamborje).

Inventar crkve – Povratiti inventar koji je trenutno pohranjen van crkve i izvršiti njegov popis, restauraciju i konzervaciju. Urediti knjižnicu, izvršiti katalogizaciju i konzervaciju. Osposobiti prostor za korištenje knjiga. Urediti muzej za prezentaciju navedenih zbirki, slika, tekstila, srebra i čipki.

Pred Odborom Fondacije za obnovu sakralnog kompleksa sv. Eustahije doista je veliki zadatak, sakupiti i pripremiti svu potrebnu dokumentaciju, zatim uspostaviti kontakte s zainteresiranim donatorima i organizacija same obnove sve do njenog završetka. Vratiti ovaj Komplex u njegovu prvobitnu funkciju obaveza je Fondacije koju je osnivanjem na sebe preuzela. Pomoć svih vas, poštovani čitatelji, dobro je došla i neophodna.

Don Pavao Medač

Zaštitnik u svim teškoćama

Legenda o sv. Eustahiju seže u drugo stoljeće. Najprije ga susrećemo pod imenom Placid, kako obnaša visoku dužnost zapovjednika tjelesne straže cara Trajana. Premda bijaše poganin, javno se iskazivao milosrdem i tako postajao sve nepoćudniji vlastima, što će mu na kraju duge priče donijeti mučeništvo i smrt.

A sve će početi jednoga dana, kada mu se u lovu iznenada ukaže bijeli jelen svjetlećih rogova, sa znakom križa i likom Kristovim. Tajanstveni glas mu tada poruči da ga ne progoni jer da je on Krist kojem je i dosad služio, premda ga nije poznavao. Istovremeno mu budu nagovješteni teško iskušenje, duga patnja i okrutna smrt. Usprkos tome, Placid povede ženu i dva sina do biskupa te se cijela obitelj krsti. Pritom dobije i novo ime - Eustahije. Nemalo zatim započet će dugogodišnja muka. Ženu mu odvedoše u roblje, jednog sina ote lav, a drugog vuk. Nesretnik se tada odluči na isposnički život i upusti u osamu pustinje. Nakon teških petnaest godina, molitve mu bivaju uslišane te se obitelj opet nade na okupu. No, ne zadugo. Želeći proslaviti jednu od svojih pobjeda, Trajanov nasljednik Hadrijan odluči svojim bogovima upriličiti svečanost. Kako su odbili sudjelovati u poganskom slavlju, Eustahije i njegova obitelj bivaju osuđeni na smrt. Zatvoriše ih u utrobe velikog mjedenog bika, a zatim ispod njega zapališe vatru. Nadahnut brojnim patnjama što ih je Svetac iskusio, kršćanski će puk kasnije svetog Eustahija svrstati među Četrnaest svetih pomoćnika, ali ga neće povezati s određenom bolešću, već će ga prihvatiti kao univerzalnog zaštitnika u svim životnim teškoćama.

Na slikama se sv. Eustahije prikazuje kao konjanik ili vitez, a glavne su mu prepoznatljive ikonografske oznake jelen sa svjetlećim rogovima i znakom križa te mjedeni bik kao simbol mučeništva, koje su podnijeli 217. godine u Rimu. Zaštitnik je lovaca, lovočuvara i šumara. Liturgijski se slavi 20. rujna po zapadnom i istočnom kalendaru.

Na Tjednu nacionalnih manjina u Zagrebu donesena rezolucija

Za jaču potporu Hrvatske

Ove godine, Hrvatska matica iseljenika u suradnji sa Savezom hrvatskih društava u Sloveniji organizirala Tjedan Hrvata iz Slovenije

Sudionici Tjedna manjina u Zagrebu

Tjednu nacionalnih manjina u Zagrebu, od 25. do 29. 09. 2006, posvećenog 55. obljetnici Hrvatske matice iseljenika, u ime Hrvatskog građanskog društva Crne Gore prisustvovao je predsjednik dr. **Ivan Ilić**, koji je uzeo učešće u radu Foruma sa izlaganjem "Aktuelni trenutak Hrvata u Crnoj Gori".

Ove godine, u XII. Tjednu hrvatskih manjina, Hrvatska matica iseljenika u suradnji sa Savezom hrvatskih društava u Sloveniji organizirala Tjedan Hrvata iz Slovenije. Pokrovitelj je predsjednik Republike Stjepan Mesić.

Drugoga dana održavanja Tjedna Hrvata iz Slovenije održan je jedan od središnjih događanja Tjedna - Forum hrvatskih manjina. Riječ je o stručnom skupu na kojem su se razmatrali status, problematika i aktualnosti vezane za hrvatske manjine u europskim državama. Na Forumu su se okupili predstavnici hrvatskih manjina iz devet zemalja: Austrije, Crne Gore, Italije, Mađarske, Makedonije, Rumunjske, Slovačke, Slovenije i Srbije. Skupu su također nazočili i predstavnici Ureda predsjednika, Hrvatskog sabora, Vlade RH, ministarstava, diplomatsko-konzularnih predstavništava, kao i nevladinih ustanova iz Hrvatske kojima u djelokrugu rada spada briga o hrvatskim manjinama, ili koji se zanimaju za suradnju s njima.

Otvaranje i pozdravni govor

sudionicima Foruma izrekla je Matičina ravnateljica **Katarina Fuček**, dok je uvodno izlaganje održao veleposlanik **Andrija Jakovčević**, koji je ujedno bio i moderator Foruma. Pozdravno slovo nazočnima uputile su **Ivana Sućec-Trakoštanec**, predsjednica Pododbora za hrvatske nacionalne manjine u europskim državama Hrvatskog sabora, te dr. **Jasmina Kovačević-Čavlović**, načelnica Odjela za hrvatske manjine u MVPEI.

Dr. Ivan Ilić je u svom izlaganju, između ostalog, govorio o referendumu u Crnoj Gori i ulozi Hrvata u referendumskom procesu, Zakonu o manjinskim pravima i slobodama, njegovom donošenju a zatim poništenju od strane Ustavnog suda, izborima i predizbornoj kampanji, sporazumu HGI sa DPS i SDP koji garantira mandat jednom poslaniku hrvatske manjine.

- U uvjetima kada je osporen novi zakon, ovo je bila dobra prilika da se dobije poslanički mandat, kazao je dr. Ilić.

On je nadalje govorio o radu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, problemima dobijanja hrvatskog državljanstva, obezbjeđivanja prostora za rad udruga i okupljanje pripadnika naše manjine, njihovog zapošlenja...

Na kraju iscrpnih izlaganja sudionika Foruma, a polazeći od

iskazane osobite brige RH o zaštiti prava i pružanja pomoći pripadnicima hrvatskog naroda koji žive u drugim državama (Čl. 10. Ustava RH), donesena je Rezolucija predstavnika hrvatskih nacionalnih manjina u Europi okupljenih na Forumu hrvatskih manjina.

U Rezoluciji stoji: Zauzimamo se za pojačanu brigu i potporu RH na potpunijoj provedbi ratificiranih sporazuma o zaštiti prava manjina koje je RH potpisala s europskim državama u kojima žive hrvatske nacionalne manjine, za provedbu međunarodnih pravnih obveza glede manjinskih prava, a osobito da država-domaćin omogući razvoj dvojezičnosti i dosljedno korištenje hrvatskog jezika u javnoj uporabi i medijima, da RH podupre hrvatske nacionalne manjine u Sloveniji i Makedoniji u zahtjevu za dobivanjem statusa nacionalne manjine koji u tim državama još nemaju, te da RH, kao zemlja koja je otpočela pregovore za potpuno članstvo u Europskoj uniji, odlučno i dosljedno sudjeluje u radu tijela Međunarodne zajednice na području zaštite prava manjina kako bi se postigli najviši europski standardi u ostvarivanju manjinskih prava.

Po okončanju Foruma, svi predstavnici hrvatskih nacionalnih manjina u Europi koji su se okupili na ovom tradicionalnom skupu potpisali su Rezoluciju.

Stigao inzulin

04. 08. 2006. Hrvatsko građansko Društvo Crne Gore je osiguralo jednu količinu inzulina u "pen" pakiranju poznate tvrtke "Novo-Nordisk", a u okviru projekta humanitarne pomoći našeg Društva. Lijek će se dijeliti svim pacijentima koji su oboljeli od šećerne bolesti, u kotorskoj bolnici. Za ovaj projekt zadužena je dr. Edita Starović.

Komemoracija admiralu Simoviću

08.08.2006. u koncertnoj dvorani muzičke škole u Kotoru, u organizaciji Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i Bokeljske mornarice održano je komemorativna večer kapetanu duge plovidbe, kapetanu fregate, profesoru i počasnomo admiralu Bokeljske mornarice Antonu Tonu Simoviću. Otvarajući komemoraciju dr. Ivan Ilić, predsjednik društva, je kazao:

"Smrću kapetana Simovića otpao je još jedan list na stablu izuzetno zapaženih i uvaženih Bokelja koji su dostigli visok stupanj afirmacije u svojoj profesiji i radom dali značajan pečat u oblastima kojima su se bavili. Uglavnom su svoju afirmaciju i reputaciju postigli izvan rodne Boke, ali se svih njih rado i s tugom sjećamo, jer oni nikad nisu prerezali pupčanu vrpču s rodnim krajem.

Posebno je ova godina opterećena odlaskom značajnih Bokelja, spomenimo se don Branka Sbutege,

Vaska Lipovca i sada kapetana Simovića. Kapetan Simović se posebno istakao u proučavanju teorije naučike i oceanografije i napisao je veliki broj udžbenika za srednje i visoke pomorske škole, pa ga možemo smatrati suvremenikom starih bokeljskih naučičara, spomenimo samo kapetana Martinovića. Bavio se onim što je bio prepoznatljiv image Boke, morem, brodom, jedrima, pomorcima, što, nažalost, ostaje sve više u sjećanjima, a manje u svakodnevnici".

O životu i djelu kapetana Simovića govorio je u ime Bokeljske mornarice admiral dr. Miloš Milošević, a u

ime HGDCG prof.dr. Milenko Pasinović.

Posjet Suzane Rukavine

09.08.2006. Hrvatsko građansko društvo posjetila je Suzana Rukavina, savjetnik za obrazovanje u Ministarstvu manjina SCG, sada u službi Vlade Srbije za ljudska i manjinska prava. Sa njom su razgovarali Tripo Schubert, potpredsjednik i Ljiljana Markić, član Upravnog Odbora, glede provedbe nastave na hrvatskom jeziku u Crnoj Gori, a u skladu sa Zakonom o manjinskim pravima.

Obuka vođe mandolinskog orkestra

10.08.2006. Ivan Brajak, student završne godine glazbene akademije u Splitu, posjetio je ured Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Sa njim je razgovarao Tripo Schubert oko njegove obuke za vođenje budućeg mandolinskog orkestra u Kotoru.

Izrađen nacrt statuta krovne organizacije

14.08.2006. članovi komisije za pravna pitanja Upravnog odbora, Selma Krstović i Boško Grgurević, izradili su nacrt teksta statuta krovne organizacije svih hrvatskih udruga i predali inicijativnom odboru na raspravu.

Djeca na ljetovanju u Zagrebu

17.08.2006. otputovalo je u Zagreb 45-oro djece hrvatske i nehrvatske nacionalnosti, gdje će boraviti do 27.08.2006.g. Ovo je već četvrta godina kako Hrvatsko građansko društvo Crne Gore organizira ljetovanje djece iz svih krajeva Crne Gore u kojima ima podružnice i povjereništvo. Ovaj projekat se realizira uz pomoć poglavarstva grada Zagreba i Turističke zajednice grada Zagreba. Ljubo Biskupović, član Upravnog odbora je vođa projekta, a vođa puta je Miro Franović. Za vrijeme boravka u Zagrebu djeca će posjetiti kulturno – povjesne zanimljivosti grada Zagreba i okolice, te neke društveno-političke institucije u Zagrebu.

Održana sjednica Upravnog odbora

30.08.2006. održana je XXIV. sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Raspravljalo se o sljedećim pitanjima:

- financijski izvještaj za srpanj i financijski izvještaji sa Skupštine, koncerta u Gornjoj Lastvi, promocije Hrvatskog glasnika i manifestacije «Večer Alfirevića»
- aktivnosti društva između dvije sjednice
- izvještaj redakcije Hrvatskog glasnika o redizajnu časopisa, cijeni koštanja tiska, izlasku izvanrednog broja posvećenog Danima Zagreba u Podgorici
- problematika vezana za formiranje krovne organi-

zacije hrvatskih udruga

- Izvještaj o razgovorima s članovima Međudržavnog hrvatsko – crnogorskog savjeta u Kotoru

- poziv za sudjelovanje našeg društva s priložima u časopisu Hrvatska revija

Poziv na seminar u Ulcinju

05. 09. 2006. NVO DELTA for the Balkans uputila poziv Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore za sudjelovanje na seminaru „Dialogue for human right and democracy“, koji će se održati u Ulcinju od 13. do 17. rujna. Iz HGDCG na seminaru će sudjelovati pravica Selma Krstović iz Tivta, članica Upravnog odbora, i Marta Andelić iz Bara.

Snimanje emisije o ekumenizmu

7.09. 2006. članovi Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dr. Ivan Ilić, predsjednik, i dr. Milenko Pasinović, vanjski suradnik, sudjelovali su u snimanju emisije o ekumenizmu i Sv. Leopoldu Mandiću Hrvatske televizije.

Umro nadbiskup Petar Perkolić

7. 09. 2006. umro je barski nadbiskup Petar Perkolić, u 84. godini, 62. godini svećeništva i 28. godini biskupstva.

Mons. Petar Perkolić rođen je u Starom Baru 14. kolovoza 1922. Bio je student i pitomac Papinskoga učilišta Urbanuma u Rimu, gdje je zaređen za svećenika 18. ožujka 1945, postigavši magisterij iz teologije. Dok se spremao za doktorat, primio je poziv nadbiskupa Nikole Dobrečića. Vrativši se u domovinu, bio je u više navrata nadbiskupov savjetnik. Službovao je u župi Šestanima i Cetinju. Za biskupa je zaređen 18. ožujka 1979. godine, a već 6. svibnja iste godine naslijedio je nadbiskupa Tokića, koji je preminuo 6. lipnja. Vodio je barsku nadbiskupiju 19 godina. Umirovljen je 27. lipnja 1988 godine.

Susret sa ravnateljicom HMI

8.09. 2006. ravnateljica Hrvatske matice iseljenika Katarina Fuček posjetila je Kotor i Tivat i razgovarala s predstavnicima hrvatskih udruga i političke stranke.

Razgovori su vođeni u Tivtu, u nazočnosti generalnog konzula Republike Hrvatske Ivana Škarića i konzula savjetnika Igora Čupića. U razgovorima je sudjelovala i voditeljica ogranka HMI za Dubrovnik Maja Mozara. Iz Hrvatskog građanskog društva Crne Gore u razgovorima su sudjelovali dr. Ivan Ilić, Tripo Schubert i Selma Krstović. Ilić je podsjetio prisutne o suradnji sa HMI koja je počela još 2001. godine s ravnateljem Borisom Marunom, da bi se nastavila veoma uspješno za vrijeme ravnatelja Nikole Jeličića, kada su realizirani važni projekti kao Tjedan Hrvata iz Crne

Gore u 2003. godini, Dani Zagreba u Boki 2004. godine, sudjelovanja našeg izdavaštva na interliber 2005. i svake godine naših predstavnika na Forumu manjina u Zagrebu. Posebno dobra suradnja je uspostavljena sa HMI Split s kojima je organiziran veliki broj koncerata svake godine.

Nagrada za mr. Jovicu Martinovića

9.09. 2006. uručena je prestižna nagrada Pomorskog muzeja „Merito Navali“ mr. Jovanu Martinoviću, uglednom znanstvenom i kulturnom djelatniku i vanjskom suradniku Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i članu Uređivačkog odbora Izdavačke djelatnosti.

Film na HTV

11.09. 2006. direktor Hrvatske televizije Mirko Galić prihvatio je zahtjev Hrvatskog građanskog društva Crne Gore za prikazivanje filma Hrvati u Crnoj Gori na jednom od programa HTV koji je uradio Obrazovni program RTVCG.

Čestitke

11. 09. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je čestitke nakon izborne pobjede Demokratskoj partiji socijalista, Socijaldemokratskoj partiji i Hrvatskoj građanskoj inicijativi.

Istog dana upućeno pismo gradonačelnici grada Bjelovara Đurđi Adlešić, sa željama za brzo ozdravljenje.

Odobrena četiri projekta

12. 09. 2006. Na natječaju Općine Kotor za nevladine organizacije odobren je projekat obnove Mandolinskog orkestra u iznosu od 3.036.00 eura, kao i tiskanje knjige pjesama i proze Frana Alfirevića u iznosu od 1.980.00 eura. Na natječaju Vlade RCG –

Ministarstva rada i socijalnog staranja, odobren je projekat "Humanitarni program" u iznosu od 4.450.00 eura. Na natječaju Skupštine RCG odobren projekat Bokeški ljetopis br. 2, u iznosu od 1.950. 00 eura.

Održana sjednica Upravnog odbora

21. 09. 2006. održana je **XXV.** sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore na kojoj su se razmatrala sljedeća pitanja: finansijski izvještaj za osmi mjesec, sa pratećim izvještajima održanih manifestacija;

sudjelovanje delegacije HGDCG na manifestaciji Dani Zagreba u Podgorici; tiskanje specijalnog broja Hrvatskog glasnika posvećenog ovoj manifestaciji; dogovor o održavanju svečane skupštine Društva.

Formiranje krovne udruge

21. 09. 2006. Upravni odbor Hrvatskog građanskog društva Crne Gore je donio sljedeću odluku u vezi daljeg rada u Inicijativnom odboru za formiranje krovne udruge Hrvata:

1. Dalje prisustvo sastancima za formiranje krovne organizacije Hrvata uvjetujemo pružanjem relevantnih podataka koje smo tražili od svake udruge polovinom ožujka 2006. a preko koordinatora Igora Čupića, konzula savjetnika, a to su:

- dokaz o registraciji
- sastav organa upravljanja
- s čime se udruga bavi
- broj članova, navodeći ime i prezime, matični broj, kopiju pristupnice i dokaz o plaćenju članarini
- program rada za 2006.
- što je udruga realizirala u 2006.

2. Po pitanju odlučivanja na sastancima organa upravljanja zajednice, ostajemo i dalje pri našem stavu da glas svih predstavnika udruge ne može imati istu „težinu“, već mora biti u funkciji broja aktivnih članova svake udruge

3. U vezi dilema oko članstva političke stranke u krovnoj organizaciji, naš stav je da HGI može imati status promatrača bez prava odlučivanja, navodi se u priopćenju s Upravnog odbora HGDCG, upućenog predstavnicima udruge i stranke.

Posjeta voditeljice podružnice HMI – Rijeka

24. do 29. 09. 2006. u privatnom posjetu Kotoru boravila je voditeljica podružnice Hrvatske matice iseljenika Rijeka Vanja Pavlovec, kojoj su predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore omogućili da se upozna sa kulturno povijesnim znamenitostima grada Kotora i Perasta. Dogovoreni su projekti za 2007. godinu.

Tjedan nacionalnih manjina u Zagrebu

25. do 29. 09. 2006. Tjednu nacionalnih manjina u Zagrebu u ime Hrvatskog građanskog društva Crne Gore nazočio je dr. Ivan Ilić, predsjednik, koji je sudjelovao u radu Foruma izlaganjem "Aktualni trenutak Hrvata u Crnoj Gori". Boravak u Zagrebu je iskorišten za razgovore u Ministarstvu unutarnjih poslova s pomoćnikom ministra Katićem oko problematike dobivanja hrvatskog državljanstva. Razgovorima su prisustvovali i predstavnici podružnice Bar. Obavljeni su i razgovori u Ministarstvu vanjskih poslova i Poglavarstvu Grada Zagreba na temu naše suradnje i budućih projekata.

Posjeta udruge umirovljenika iz Dubrovnika

29. 09. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore bilo je domaćin 48 članova Udruge umirovljenika sa Lapada, kojima smo pokazali kulturno povijesne znamenitosti grada Kotora. Razgovor je vođen u kotorskoj Biskupiji u društvu župnika don Antona Belana i našeg vanjskog suradnika – vodiča Jovana Martinovića.

Dani Zagreba u Podgorici

02. do 04. 10. 2006. u glavnom gradu Crne Gore održana je manifestacija „Dani Zagreba u Podgorici“, u kojoj je aktivno sudjelovalo Hrvatsko građansko društvo Crne Gore.

Posjeta predsjednice Skupštine Zagreba

04.10.2006. prilikom posjeta Kotoru, a u okviru manifestacije „Dani Zagreba u Podgorici“, predsjednica Skupštine Grada Zagreba Tatjana Holjevac izrazila je želju sastati se s predstavnicima hrvatskih udruge. Sastanak je upriličen u uredu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, a bili su prisutni: dr Ivan Ilić (HGDCG), Ilija Bijelić i Josip Gržetić (HGI-Kotor) i Zlatko Vučinović (Inforazvitak Lepetane). Predsjednica Holjevac je posjetila i gradonačelnicu Kotora Mariju Čatović, s kojom je, uz prisustvo predsjednika HGDCG dr. Ivana Ilića,

razgovarala o kulturnim i ekonomskim vezama dva grada i budućim vidovima partnerskih odnosa.

Posjeta Urlića

04. do 06. 10. 2006. u Kotoru je u neslužbenoj posjeti boravio član gradskog vijeća grada Splita i naš dobar prijatelj Ljubomir Urlić sa suprugom. Njegov boravak u Kotoru domaćinski su pratili članovi HGDCG Dario Musić, Tripo Schubert, dr. Ivan Ilić. Posjet našem uredu bila je u ozračju prijateljskih razgovora i dogovora o nastavku plodne suradnje sa gradom Splitom.

Film "Nacionalne manjine u Crnoj Gori" i na HRT

05. 10. 2006. na inicijativu Hrvatskog građanskog društva Crne Gore dobivena je suglasnost od HRT-a i RTVCG za emitiranje filma o hrvatskoj zajednici u Crnoj Gori, snimljenog u dva dijela, u produkciji Obrazovno-naučnog i školskog programa RTVCG. Hrvatska televizija će ovaj film prikazati na jednom od svoja tri programa.

Čestitke

06. 10. 2006. u povodu Dana neovisnosti Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je čestitke predsjedniku Hrvatskog sabora, Vladi Republike Hrvatske, Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Beogradu i Generalnom konzulatu Republike Hrvatske u Kotoru.

Dva projekta za natječaj

06.10.2006. na objavljeni natječaj Asocijacije multietničkih gradova Jugoistočne Europe "PHILIA" Hrvatsko građansko društvo Crne Gore kandidiralo je dva projekta: "Prekogranična suradnja uz zvuke Mediterana" i "Nestankom jezika gasi se i nacija".

Održana sjednica Upravnog odbora

06. 10. 2006. održana je XXVI sjednica Upravnog

odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, na kojoj su razmatrana sljedeća pitanja:

- finansijski izvještaj za deveti mjesec
- o sudjelovanju na konferenciji Paneuropske unije koja će se održati u Dubrovniku od 27. do 29. 10.
- o organizaciji božićnog koncerta sa KZU „Napredak“ iz Gornje Lastve
- o nabavci neophodnih pomagala za novu školsku godinu dopunske nastave na hrvatskom jeziku
- o sudjelovanju s izdavačkom djelatnošću na „Inter liber“ koje će se održati u Zagrebu od 7 do 11. 11. 2006.

Poziv iz Istre

12. 10. 2006. dobiven je poziv od Udruženja izdavača Crne Gore da se Hrvatsko građansko društvo Crne Gore predstavi s izdavačkom djelatnosti na Sajmu knjiga u Puli "Jadran Polis Europa", od 01. do 09. prosinca.

Koalicija NVO

13. 10. 2006. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore je pristupilo koaliciji NVO – Suradnjom do cilja, čiji su ciljevi: unapređenje okvira za razvoj i rad nevladinog sektora u Crnoj Gori, definiranje odnosa sa Vladom RCG, lokalnom upravom, Skupštinom RCG i privrednim subjektima, kao i poboljšanje programske i financijske transparentnosti rada nevladinog sektora.

Posjeta Barlovića

21.10. 2006. prilikom održavanja TV filmskog festivala u Baru producent HRT-a iz Zagreba Josip Barlović posjetio je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore i tom prilikom preuzeo dokumentarni film o Hrvatskoj nacionalnoj manjini u Crnoj Gori koje je posredstvom našeg Društva RTVCG ustupila HRT-u za emitiranje na području Hrvatske.

Posjeta dr. Lovorke Čoralić

22 do 29.10.2006. viša suradnica Hrvatskog instituta za povijest u Zagrebu dr.sc. Lovorka Čoralić boravila je u Kotoru radi dogovora oko našeg sudjelovanja u organizaciji znanstvenog skupa "Identitet povijesne i kulturne baštine Crnogorskog primorja" koji bi se trebao održati krajem iduće godine u Kotoru.

Skup Paneuropske unije

27. do 29.10.2006. u Dubrovniku je, u dvorani Bl.Kardinala Alojza Stepinca, održan skup Paneuropske unije pod nazivom "Europski identitet – Hrvatska 2007. na koji je bilo pozvano i Hrvatsko građansko društvo Crne Gore Društvo, a prisustvovala je tajnica Marija Nikolić.

Lučindanski susreti 2006.

28. 10. 2006. dopredsjednik HGDCG Tripo Schubert bio je nazočan na svečanoj skupštini u povodu 15. obljetnice Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske, a u sklopu manifestacije Lučindanski susreti 2006 – Dani crnogorske kulture u Zagrebu. Tom prilikom našem Društvu je uručeno priznanje-plaketa NZCH za dugogodišnju plodnu suradnju, a predstavljene su i knjige „Crnogorska moderna poezija“ (izdanje NZCH i Matice crnogorske- izbor Branko Banjević) i „Odabrane pjesme i proza Frana Alfirevića“ (izdanje HGDCG i NZCH).

Održan stručni medicinski skup

4.11.2006. realizacijom programa kontinuirane medicinske edukacije, Hrvatsko gradansko društvo Crne Gore organiziralo je u Kotoru u palači Bizanti, stručni medicinski skup "Prof.dr.Karlo Radoničić" na teme: Racionalna terapija antimikrobnim lijekovima, Generički lijekovi, terapija bola s akcentom na onkološke pacijente i Suvremena terapija astme. Predavači su bili liječnici iz Zagreba, Zavoda za kliničku farmakologiju interne klinike KBC Rebro: prof.dr. Igor Francetić, dr. Ivan Bakran, dr. Iveta Merčep i dr. Ksenija Aušperger. Predavanja je pratilo 80 liječnika i farmaceuta iz svih medicinskih centara Crne Gore uz prisustvo pomoćnika ministra zdravlja dr.Krsta Lazovića i predstavnika liječničke komore Crne Gore Aleksandra Adžića. Sudionicima su dodijeljeni certifikati koji će im poslužiti za dobivanje licence iz prakse.

Sudjelovanje na sajmu Interliber

07. do 11.2006. Hrvatska matica iseljenika iz Zagreba sudjelovala je na 29. međunarodnom sajmu knjiga i učila "Interliber 2006". Na njihov poziv, naša izdavačka djelatnost bila je predstavljena na izložbenom prostoru HMI "Hrvatske knjige izvan Hrvatske".

Svečana skupština HGDCG

24.11.2006. u povodu pete obljetnice Društva, u dvorani Centra za kulturu u Kotoru održat će se svečana Skupština uz prisustvo visokih uzvanika iz Crne Gore i Hrvatske kao i osnivača Društva, počasnih članova i članova s teritorije Crne Gore. Tom prigodom bit će uručena priznanja – plakete Dariu Musiću, Andriji Krstoviću, Podružnici Bar i posmrtno don Branku Sbutegi. Svim sudionicima Skupštine bit će uručena Monografija HGDCG 2001-2006 i Hrvatski glasnik br.24. U okviru svečane Skupštine postavit će se i izložba "Hrvatska društva u prošlosti i kulturna događanja HGDCG na plakatima", te održati prigodan koncert klape Bilice iz Šibenika. Gost koncerta će biti klapa Bisernice Boke iz Kotora.

Biskup u Bogdašićima

Za dan Svih Svetih u istoimenoj seoskoj crkvi u Bogdašićima, kotorski biskup Msr Ilija Janjić, održao je svetu misu i blagoslovio grobove. Crkva Svih svetih datira od XV stoljeća, i ovo je prvi put u njenoj dugoj historiji da je posjetio jedan tako visoki crkveni dostojanstvenik.

TAKO SMO NEKAD ZBORILI

FOGUN(a) – peč na drva, velika vatra. »Najzdravije ti se grijat na fogun, barem ti se ne suše usta i dobro dišeš«. Zabilježili „fogun“ u figurativnom značenju „budala“ : „Šegun pošo, fogun došo.“

KASTIG – davo, nakaza, kazna. U Grblju zabilježeno kao nestalna i nemirna osoba, bruka, čudo. „Danas sam mislila da ću počinut, a ćer mi je poslala onoga kastiga od deteta i nijesam imala mira“.

RIVA – obala, zabilježeno i u značenju „tržnica“, jer se tržnica nalazi na samoj obali. „Svi su pošli na rivu: tamo se kupu u čakule. Idem učinjet jedan đir na rivu. Ka ti mama pođe na rivu da nešto prodava, čega je manje, viša mu je cijena“.

A photograph of two men in suits standing outdoors. The man on the left is wearing a dark suit and has his arms crossed. The man on the right is wearing a light blue suit and is holding a colorful brochure or magazine. They are both looking at the brochure. The background shows a stone wall and a glass door.

Od 2. do 5. listopada održani Dani Zagreba u Podgorici

Ovacije za Zagrepačane

“Dani Zagreba u Podgorici” održani od 2. do 4. listopada, uz gospodarski i raznolik kulturni program, organizirani su radi boljeg međusobnog upoznavanja dvaju glavnih gradova, njihove administracije, te turističke, kulturne i gospodarske ponude.

Crnogorska je strana željela više doznati o funkcioniranju Zagreba kao hrvatske metropole, njegovom financiranju, upravnom ustrojstvu, gradskim ustanovama i trgovačkim društvima. Zagrebačko izaslanstvo, u kojem su bili predstavnici svih gradskih ureda, Gradskoga komunalnoga gospodarstva – Holdinga, kulturnih i gospodarskih institucija te Turističke zajednice, predvodio je zamjenik gradonačelnika **Ivo Jelušić**.

Drugog i trećeg listopada održane su prezentacije i stručne radionice. U večernjim satima u prepunoj sali KIC-a Budo Tomović podgorička publika je ovacijama ispratila maestralnog Peru Kvirgića i “tek nešto malo manje dobrog”, iako mnogo mlađeg, Luku, sudionike predstave “U posjetu kod gospodina Gr-

ina”. Gospodin Grin je doživio preobražaj od tvrdokornog do raznježenog starca, a publika je suosjećala s njim što njegov mladi (ne)prijatelj ipak nikada neće voljeti – žene.

U JU Muzeji i galerije drugog listopada otvorena je izložba 193 crteža Zlatka Kesera pod nazivom “Nedovršena aura”, koju je posvetio prijatelju don Branku Sbutegi.

Bandić sa predstavnicima grada Zagreba na prijemu u Podgorici

Izložbu je otvorio tajnik za kulturu, obrazovanje i šport **Pavle Kalinić**.

- Ovo je tajni zapis. Jedini sam od ljudi koji je prošao ispod duge, zapisao je Keser u eseju "Nedovršena aura".

Kalinić je noć kasnije, 3. listopada, na platou ispred knjižare Karver otvorio i Večer poezije, posvećeno pjesnicima **Tinu Ujeviću** i **Ladislavu Prežigalu**, koje je bilo prava poslastica za poklonike pisane riječi.

Izvanrednom doživljaju najviše su doprinijele sjajne interpretacije.

Atmosferu je zagrijao **Antun Tudić**, koji je kazivao stihove "najboljeg pjesnika među gospodarstvenicima i najboljeg gospodarstvenika među pjesnicima", pročelnika Ureda za gospodarstvo **Ladislava Prežigala**, s kojim se podgorička publika prvi put susrela.

Bila je to prilika čuti stihove iz knjige Sjena moga sna, Lutanja kroz vrijeme, Mjesto za mene, Šapat u naručju i Sjećanje na zaborav.

Nakon Tudića na scenu je izašao **Goran Matović**, koji je oduševio Podgoričane kolažom odabranih djela velikana jugoslovenske književnosti **Miroslava Krležę** u formi monodrama.

U specifičnom obliku scenskog govora, tzv. poetski kabare, Ma-

Dr. Ivan Ilić na otvorenju izložbe

tović je izazvao salve aplauza i ovacije, ne baš uobičajene za poetske večeri. Vrhunac oduševljenja izazvao je izbor djela Tina Ujevića pod nazivom San i ljudi-

lo. Kolaži su bili prožeti interesantnim anegdota iz susreta sa Krležom i detaljima iz Ujevićevog života. Brojnoj publici prikazan je i kratki film "Tin".

Moralić kupuje 'Plantaže'

Vlasnik PPK Kutjevo Enver Moralić želi kupiti jednu od najuspješnijih crnogorskih tvrtki 13. jul Plantaže d.d iz Podgorice. Moralić, koji se obogatio trgovinom naftom i kemijskim proizvodima, potvrdio je Poslovnom dnevniku da je zainteresiran za kupnju te tvrtke i da su dogovori o sklapanju kupoprodajnog ugovora pri završetku, ali da zasad ne želi iznositi detalje u javnost

'Budući da je informacija očito procurila, reći ću vam da namjeravam kupiti Plantaže i da je to

praktički gotova stvar, ali molim vas da me ne pitate za detalje. O tome bih radije govorio nakon što završimo posao', rekao je Moralić.

Crnogorski i hrvatski mediji su prenijeli da je Moralić iskoristio manifestaciju 'Dani Zagreba u Podgorici' kako bi obišao Plantaže za čiju je kupnju i prije izrazio zanimanje. Zajedno sa svojim suradnicima nekoliko je dana obilazio kompleks sastavljen od najveće plantaže grožđa u Europi na jednom mjestu od 2100 hektara te jednim od najvećih vinskih podruma u regiji.

Susret diplomata: Franjić i Škarić sa Lukovcem

“Dani Zagreba u Podgorici” zakruženi su 4. listopada susretom čelnih ljudi tih gradova, zagrebačkoga gradonačelnika **Milana Bandića** i gradonačelnika Podgorice **Miomira Mugoše**. Gradonačelnik Zagreba je u Podgoricu doputovao sa suprugom i suradnicima.

- Iznenađeni smo gostoljubivošću i toplim prijemom svih ljudi u Crnoj Gori, kazao je Bandić, koji je s gradonačelnikom Podgorice u prelijepom ambijentu hotela Podgorica bio domaćin prijema s domjenkom, specijalitetima zagrebačke kuhinje.

Mugoša je najavio izgradnju dječjeg vrtića u Konavlima, koju će financirati Općina Podgorica. Kompletna projektna dokumentacija i novac su spremni i čeka se, kako je kazao, još samo „par tehničkih pitanja“. On je pozvao hrvatske firme neka sudjeluju na međunarodnom natječaju koji će biti raspisan za izgradnju mosta na Ribnici. Projekat nadvožnjaka preko Ribnice uradio je Institut za građevinarstvo Hrvatske. Dužina mosta je 317 metara i njegovom izgradnjom premjestiti će se tranzitni promet iz Podgorice. Najavio je mogućnost formiranja novog gradskog prijevoznika, kao i uvođenje povlastica za umirovljenike i studente, po ugledu na Zagreb.

- U tijeku godine uprava Grada Zagreba izdvaja višemilijunske iznose i u našim projekcijama proračuna pokušaćemo slijediti taj primjer, kazao je Mugoša i dodao kako je Sekretarijat za rad i socijalno staranje ostvario suradnju u vezi s projektom koji

Sa otvorenja izložbe “Nedovršena aura”

radimo u prevenciji narkomanije. Smatram kako će hrvatske kolege uraditi makar dio projektnih rješenja za izgradnju Doma za stare u Podgorici.

- Podgorica ima velike ambicije i u nekim segmentima možemo prenijeti svoja iskustva ili pružiti konkretnu potporu. Zagreb i Podgorica pritom ne mogu biti konkurencija već imamo sve preduvjete razvijati prijateljstvo i suradnju, kazao je za naš list gradonačelnik Zagreba o dodao da je dogovor da se slična manifestacija održi iduće godine u Zagrebu, pod nazivom "Dani Podgorice u Zagrebu".

- Iako je Crna Gora mlada država, mislim kako itekako ima što pokazati, sobzirom na svoju bogatu povijest i kulturu.

U tijeku su dogovori oko razmjene studenata, naslanjanja crnogorskih zdravstvenih institucija na hrvatske, uspostavljanja zrakoplovne veze Zagreb-Podgorica, jačanja privrednih veza i razmjene iskustava u

urbanističkom i privrednom razvoju Podgorice, rekao nam je Bandić.

Završnica manifestacije je obilježena koncertom Zagrebačke filharmonije.

Gromki aplauz koji se prolamio po izlasku glazbenika na scenu ponovio se, s razlogom, i na kraju koncerta

Ansambel je izvodio djela Feliksa Mendelsoona i Eduarda Griga, a ravnao je tridesetogodišnji **Tomislav Fačini**. Dvadesetosmogodišnja **Martina Filjak**, pijanistica školovana u Zagrebu i Beču, ali i Roterdamu, Salzburgu, Moskvi, Londonu...nije propustila priliku da prvim nastupom u Crnoj Gori, svirajući Grigov koncert za klavir u a-molu, osvoji publiku.

Uz nesporno oduševljenje publike, treba istaći da je koncert Zagrebačke filharmonije okarakteriziran kao jedan od najznačajnijih kulturnih događaja ove godine u glavnom gradu Crne Gore. **T. Popović**

Zajednička briga

U sva tri dana manifestacije bili su i predstavnici Hrvatskog građanskog društva Crne Gore.

Pitali smo gradonačelnika Zagreba na što je konkretno mislio kada je kazao kako dolaze bolji dani za Hrvatsku nacionalnu manjinu na teritoriju cijele Crne Gore.

- Hrvati u Crnoj Gori su građani te države i zahvaljujući tome oni moraju uživati sva ljudska, građanska i manjinska prava. Stvaranjem samostalne i neovisne Crne Gore stvoreni su svi preduvjeti za to. Crnogorska država će nesumnjivo slijediti visokorazvijene europske standarde u zaštiti svojih manjinskih zajednica. Sama činjenica da Hrvati mogu participirati u zakonodavnoj vlasti je veliki iskorak. S druge strane stvoreni su preduvjeti za još konkretniju i izravniju suradnju hrvatske države i konkretno grada Zagreba s Hrvatima u Crnoj Gori. Nešto je već učinjeno a u planu je još mnogo toga, što će pridonijeti kvaliteti življenja i boljim vezama s matičnom zemljom.

Moramo znati da su najbolja spona naše dvije države Hrvati u Crnoj Gori i Crnogorci u Hrvatskoj. Te dvije zajednice su naša zajednička briga i dužni smo im pridavati posebnu pozornost i poštovanje. Crnogorska manjinska zajednica u Hrvatskoj mali je ali važan segment našeg društva. Istodobno je poželjan partner našeg poglavarstva i ponosni smo na tu suradnju. S druge strane Hrvati u Crnoj gori zaslužuju našu posebnu pozornost jer imamo i ustavnu obvezu pomagati Hrvate izvan hrvatskih granica, kazao nam je Bandić.

Tatjana Holjevec u razgovoru sa Rankom Četkovićem

LUČINDANSKI SUSRETI 2006:
Dani crnogorske kulture u Zagrebu

Susret prijatelja

**Javnosti Zagreba i
Republike Hrvatske
prikazan dio suvremene
crnogorske kulture,
predstavljanjem
književnika, slikara,
filmskih umjetnika iz
Crne Gore**

Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske i Društvo Crnogoraca i prijatelja Crne Gore „Montenegro“ Zagreb, tradicionalno obilježavaju Lučindan, kao jedan od značajnih datuma crnogorske povijesti. Prije pet godina Lučindanski susreti su pretvoreni u Dane crnogorske kulture, koji traju od početka listopada pa sve do sredine studenog, na kojima se javnosti Zagreba i Republike Hrvatske nastoji prikazati dio suvremene crnogorske kulture, predstavljanjem književnika, slikara, filmskih umjetnika... iz Crne Gore, osobno ili preko njihovih djela. Osim osnovne zadaće očuvanja nacionalnog identiteta, ovom manifestacijom građeni su mostovi suradnje dvaju država i uspostavljane, potrgane, veze, nemilim

dogadanjima s početka devedesetih godina proteklog stoljeća, dva tradicionalno dobrosusjed-ska naroda.

Značenje ove manifestacije vidljivo je i u činjenici da su njeni pokrovitelji u proteklom periodu bili Ministarstvo kulture Republike Hrvatske u više navrata, Ministarstva vanjskih poslova Republike Hrvatske i ove godine gradonačelnik Grada Zagreba **Milan Bandić**.

Ovogodišnji Lučindanski susreti Dani crnogorske kulture obilježeni su i značajnom obljetnicom. Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske obilježava petnaest godina svoga djelovanja i rada. Osnovana 1991. u prosincu, i to kao prva Nacionalna zajednica od svih nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj registrirana po tada važećem Ustavnom zakonu o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj.

Kao krovna organizacija i savez udruga, iz Rijeke, Splita, Pule, Rovinja, Karlovca, Zagreba gdje živi preko 70% cjelokupnog korpusa crnogorske nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, svoju aktivnost ostvaruje prvenstveno kroz udruge, članice. U cjelokupni program aktivnosti uključeno je i Društvo perojskih Crnogoraca „Peroj 1657.“, potomci crnogorskih porodica doseljenih na ovo područje u drugoj polovici XVII. stoljeća.

Lučindanski susreti 2006.- Dani crnogorske kulture započeli su 30. 9. otvorenjem izložbe fotografija princeze Ksenije „Crna Gora u magičnom oku princeze Ksenije“ u Crnogorskom domu, Trnjanska 35. u Zagrebu, nastavljeni Klavirskim koncertom mladog crnogorskog

pijaniste **Bojana Martinovića** u Maloj koncertnoj dvorani LISINSKI 7. 10.; Projekcijom suvremenog crnogorskog filma „Imam nešto važno da vam kažem“ **Željka Sošića** u dvorani Tuškanac u Zagrebu, 15. 10.; Književnom večeri, 21. 10. u Crnogorskom domu, posvećenju mladim književnicima **Draganu Raduloviću** i **Pavlu Goranoviću**, na kojoj su učestvovali hrvatski književnici **Miljenko Jergović**, **Branko Čegec** i

ih dijelova Republike Hrvatske i inozemstva. Kao i ranijih godina i ove godine pozivu su se odazvali i visoki zvaničnici Republike Hrvatske i Grada Zagreba. Na skupu je predstavljena knjiga „Crnogorska moderna“ u izdanju Matice crnogorske i Nacionalne zajednice i knjiga „Odabrane pjesme i proza Frana Alfirevića“ u izdanju Hrvatskog građanskog društva Crne Gore i Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske. O

Priznanje za HGDCG

U okviru obilježavanja 15- to godišnjice djelovanja, Predsjedništvo Nacionalne zajednica Crnogoraca Hrvatske donijelo je odluku o dodjeli Priznanja pojedinim institucijama i udrugama, kao znak zahvalnosti za njihov doprinos ukupnom radu Nacionalne zajednice i njenom osnovnom zadatku očuvanja nacionalnog identiteta, kulture i tradicije i sprječavanju procesa asimiliranja. Iz Crne Gore Priznanje je dodijeljeno Matici crnogorskoj, Ministarstvu kulture i medija Republike Crne Gore i Hrvatskom građanskom društvu Crne Gore.

U ime HGDCG Priznanje je primio Tripo Schubert, koji je i prisustvovao završnoj manifestaciji u Zagrebu.

Ivica Prtenjača. Promovirana je knjiga Auschwitz caffè Dragana Radulovića u izdanju jednog od najznačajnijih hrvatskih izdavača Antibarbarus, čiji urednik je **Albert Goldstein** koji je i osobno učestvovao na predstavljanju; Otvorenjem izložbe akademskog slikara **Nikole Simanića** u galeriji „Zvonimir“ MORH, 26. 10.; Manifestacijom Lučindanski susreti 2006. na Zagrebačkom velesajmu 28. 10., kojoj, tradicionalno prisustvuju Crnogorke, Crnogorci i prijatelji Crne Gore iz sv-

knjizi „Crnogorska moderna“ govorio je autor **Branko Banjević**, predsjednik Matice crnogorske koji je prisutnima i recitirao stihove Frana Alfirevića. U programu su učestvovali **Amanda Stojović** (mezzosopran), **Danijel Cerović** (gitara); Zbor „Montenegro“ iz Zagreba; Zbor „Montenegrine“ iz Rijeke; Crnogorsko KUD „Peroj 1657“ iz Peroja; KD „Izvor“ iz Kranja.

Dani su završeni koncertom pijanistice **Kosane Radojević** 6. 11. u Maloj koncertnoj dvorani LISINSKI. **Danilo Ivezić**

U Kotoru 29. rujna predstavljena knjiga
„Hrišćanstvo u Boki 1200-1500“ Lenke Blehove Čelebić

Prolazak Krista kroz stoljeća

Nakon što nas je obdarila rezultatima proučavanja života srednjovjekovnih žena Kotora, Blehova Čelebić je ušla u još težu analizu svijeta crkvenog i religioznog života Kotora i Boke

U Kotoru je 29. rujna predstavljena knjiga „Hrišćanstvo u Boki 1200-1500“ Lenke Blehove Čelebić. O knjizi su govorili dr. Miloš Milošević, don Anton Belan i autorica.

Nakon što nas je prije izvjesnog vremena obdarila rezultatima proučavanja života srednjovjekovnih žena Kotora, Lenka Blehova Čelebić je ušla u još težu analizu svijeta crkvenog i religioznog života Kotora i Boke od XIII. do XVI. stoljeća.

- Ovakva se knjiga, naravno, ne čita kao roman. Pred tim golemim djelom svak može naći onaj dio problema koji njega zanima. Tzv. „čiste znanosti“ nalazi najviše, jer tu su okupljeni i sređeni i kvalitetno obrađeni arhivski izvori Historijskog arhiva Kotora i Biskupskog arhiva Kotora koji do sada, o temi povijesti crkve, nisu bili ovako sustavno probrađeni, istakao je na početku izlaganja dr. Milošević, te zaključio:

- Ali, iako se radi o tako starim slojevima kao što su XIII. do XVI. stoljeća, čitatelju se može javiti jedna nedoumica. Zašto se govori samo o XIII.

st. kada znamo da je Kotor imao biskupa i u VI. st. i da su nam sada poslije potresa u Sv. Mariji od Rijeke i ispred Sv. Mihovila iskopani arheološki tragovi crkava baš iz VI. stoljeća. Autorica, međutim, nije mogla ući u te nedovoljno arhivski fundirane starije slojeve. A što se tiče arhivskih spisa, riječ je o požaru Biskupskog arhiva 1434. godine, koji je spriječio da Lenkina knjiga bude još bogatija.“

Veoma široku tematiku knjige autorica je podijelila u četiri obimna bloka. Prvi blok je organizacija same crkve, bilo svjetovnog klera, raspoređenog u osam kategorija, bilo pet samostana (benediktinci, franjevci, dominikanci, celestinci i pustinjaci).

Drugi blok je posvećen odnosima crkve s okruženjem, tj. komunalnim društvom.

Treći blok u knjizi razmatra katolički kler kroz brojne negativne pojave u društvenom životu sa slučajevima desetak krupnih društvenih prijestupa i socijalnih grijeha.

Posljednji, četvrti blok, posvećen je „Pravoslavnoj crkvi i slavenskoj

službi“.

- Kako je poznato, Križarski rat iz 1204. doveo je do raspada Bizanta na sukobljeno Nicejsko carstvo i Epirsku despotovinu. Nemanjin sin Sava oslanja se na Nicejsko carstvo i pored otpora nadležnog Ohridskog episkopa Dimitrija Homatijana, stječe od patrijarha Germana i cara Teodora Laskarisa priznanje autokefalnosti srpske crkve na području države Nemanjića.

Na našem Primorju je susret crkva Zapadnog i Istočnog kršćanstva doveo do oporih sukoba, o čemu je ostalo konkretnih tragova u pismu pape Klimenta VI. caru Dušanu. Jurisdikciju nad pravoslavnim vjernicima imali su pečki patrijarh, cetinjski mitropolit, katolički episkopat, episkop Herceg Novog s titulom primasa Dalmacije i unijatski episkop Venecije i Dalmacije tzv. filadelfijski, kazao je dr. Milošević.

Svoje izlaganje je završio konstatacijom: „S mnogo novih pojedinosti, djelo Lenke Blehove-Čelebić pomaže nam da dodemo do što potpunije i što istinitije slike o tako kontroverznim temama srednjeg vijeka, koje mirno i objektivno izlaže i to je njezina velika znanstvena i ljudska vrijednost“.

Don Anton Belan je svoje izlaganje počeo porukom jednog znanstvenog skupa pod nazivom „Srednjovjekovna istorija Crne Gore kao polje

Sa predstavljanja knjige u Kotoru

istraživanja“, održanog u Podgorici 1997. godine, da bi bilo dobro obraditi temu „Kršćanstvo i crkve, kulturne granice u srednjem vijeku“. Od tada je prošlo devet godina, za što Talijani imaju izreku „Tra dire e fare ce un immenso mare (između reći i učiniti nalazi se jedna beskrajna pučina). Što se tiče Lenke, za nju nije bilo beskrajne pučine uzaludno proteklog vremena. Ona je mukotrpno, uz mnoga odricanja, istraživala u kotorskom državnom i biskupskom arhivu i oblikovala u proteklih deset godina ovu knjigu.

- Istini za volju, u Crnoj Gori danas ima dosta onih koji se poviješću bave kao dopunskim zanimanjem, ali nema dovoljno povjesničara od zanata, a još manje povjesničara

istraživača, osobito za razdoblje srednjeg vijeka, pa je pojava knjige gospođe Lenke Blehove Čelebić, osobito na polju crkvene historiografije, više jedinstvena nego rijetka, kazao je don Belan, koji je svoje izlaganje završio riječima:

- I za ovu knjigu vrijedi ono što je papa Pavao VI. jednom zgodom glede crkvene povijesti rekao: Crkvena povijest predstavlja prolazak Krista kroz vrijeme, tu se On susreće sa svim slabostima i ograničenjima koje sa sobom nosi grešna ljudska narav, to je susret prolaznog i ograničenog s neprolaznim, savršenim i vječnim, susret ideala i stalno prisutne želje da se on postigne. Listajući i čitajući stranice ove knjige s kojom crkvena histori-

ografija Crne Gore značajno biva obogaćena, shvatiti ćemo istinitost ove tvrdnje o crkvenoj povijesti.“

Autorica knjige Lenka Blehova Čelebić istaknula je kako je knjigu koncipirala kao povijest crkve, budući da Crna Gora ima povijest, ali ne i povijest crkve koja je u starim vremenima, osobito u srednjem vijeku, bila iznimno važna, odnosno dominantni društveni i politički činilac.

- Nisam mogla napisati knjigu koja je lagana za čitanje, ali sam se potrudila da ona iznese nekoliko vodećih motiva i da bude pregledna za svakog čitaoca. Jedna od namjera knjige je i propagiranje latinskog jezika, koji je bio vodeći svjetski jezik 2000 godina i temelj dobrog obrazovanja, a koji se danas brutalno istiskuje iz škola. Knjiga sadrži i poruku koja će, bojim se, djelovati nerealistički, ali htjela sam prikazati one ljude koje su te vrijednosti slijedili, da ispričam priču o ljudima koji su u praksi provodili uzvišene ideale i slijedili duhovne ciljeve, trudili se da budu što korisniji društvu i da budu njihove prave vođe, kazala je autorica i ocijenila da se u knjizi „demistificiraju i neka netočna mišljenja s kojima se znanost mora oprostiti“.

T. Schubert

Spašen dokument iz 1431.

Don Anton Belan skrenuo je pozornost na činjenicu što je u knjizi prvi put objavljen kotorski crkveni katastik iz 1431. godine.

- Iako on nije potpun i ne obuhvaća sve crkve, predstavlja dragocjen izvor i pruža nam obilje podataka. Čini mi se da je njegovim objavljivanjem spašen u posljednjem trenutku. Preživio je požar koji je 1434. godine zahvatio biskupsku palaču i to samo zato jer je bio čuvan u relikvijaru kotorske katedrale. Ovaj dokument starac

od 575 godina čini se da umire jer galopirajuća fragmentacija (rak papira), iz dana u dan odnosi njegove dijelove. Za koju godinu neće više biti upotrebljiv. „Habent libelli sua fata“ (I knjige imaju svoju sudbinu), kazao je don Belan.

Ovim katastikom obuhvaćene su samo 23 crkve kotorskog distrikta. Sačinjen je poslije dolaska mletačke vlasti u Kotor kako bi se stavilo više reda u administraciji crkvene imovine.

*U Pomorskom muzeju priređen
homage slikaru i kiparu Vasku Lipovcu*

Vasko trajno u Boki

„Hajrudin Barbarosa pokušao je osvojiti oružjem i silom Kotor. Usmjereni su bila jedra njegovog broda ka Kotoru.

Nije uspio. Njegov neuspjeh Vasko je prikazao samo jedrima usmjerenim u suprotnom pravcu od grada. Životna i umjetnička jedra Vaskovog broda Kotor su, pak, osvojila zauvijek. Ali, nažalost, ta jedra ne mogu više biti usmjerena ka Kotoru. Plove u suprotnom pravcu beskraja, praćena neprolaznom ljepotom njegovog djela i ljubavlju svih nas koji smo ga voljeli, poznavali i poštovali, kazala je **mr. Vesna Vičević**.

Uz prisustvo brojne Vaskove obitelji iz Splita i Kotora u prepunom izložbenom salonu Pomorskog muzeja u Kotoru 19. rujna 2006. upriličeno je sjećanje na Vaska Lipovca i njegovo djelo.

Mr. Jovan Martinović prisjetio se školskih dana u Kotoru i druženja

sa Vaskom, ponovnog susreta za vrijeme studija u Zagrebu...

„Kotorske ulice, fasade, okviri portala, grbovi i balustrade balkona, katedrala Sv. Tripuna sa svojim mističnim bogatstvom srebrnih i zlatnih relikvijara, slika starih majstora i, iznad svega, sa raskošnom kamenom čipkom oltarskog baldahina – ciborija sa likovima koji predstavljaju najveći domet klesarskog umijeća zrele romantike i rane gotike iz kiparske škole koju je predvodio fra Vito Kotoranin, graditelj Visokih Dečana – to su smanjene, zdepaste figure rimskih legionara, frigijskih velikaša i trgovaca, njihovih sluga i robova – sve su to elementi koji su predstavljali najsnažniji izvor Vaskove inspiracije u skulpturi i slikama.“

Mr. Vesna Vičević, govoreći o obnovi Kotora nakon katastrofalnog potresa 1979. godine, o doprinosu koji su dali ne samo njegovi tadašnji

žitelji, već i mnogi oni Kotorani koji su bili izvan njega, da se „ranjeni“ grad vrati u život i očuvanje njegove jedinstvene i autentične cjeline.

S posebnim osjećanjima govorila je o najboljem Vaskovom djelu u Kotoru, prema njezinu mišljenju, kao bivše direktorice Historijskog arhiva, najdraže i najljepše „Notar“, ulje na drvu sa pozlatom dimenzija 330x230 cm, smješteno u obnovljenom Arhivu. Uz opis Vaskovih najboljih ostvarenja koja je poklonio Kotoru **mr. Jovana Martinovića** i **mr. Vesne Vičević**, veoma opširan i sustavan prikaz Vaskovih djela vezanih za Boku dala je kustosica muzeja **Radojka Janičević**. U Pomorskom muzeju nalazi se šest brončanih cjelina, koje predstavljaju svojevrsan vremeplov burnih događaja: Neuspjeli pokušaj opsade grada ozloglašnog pirata Hajrudina Barbarose 1539. godine, Lepantska bitka iz 1571., Potres iz

Podrška obitelji

Slikar i kipar Vasko Lipovac rođen je u Kotoru 1931. godine. Odgajan u intelektualnom duhu, u mnogobrojnoj obitelji koja je njegovala ljubav prema lijepom, okom djeteta spazio je draž lijepog na djelima umjetnika koja su krasila njihovu obiteljsku kuću u Škaljarima. Otac **Spasoje**, u duši krajnje rafinirani poznavalac i ljubitelj slikarstva, koji je u kući imao ništa manje nego sedam platana **Mila Milunovića**, uz mnogo drugih uglednih slikara. A s majčine strane **Maksa** i **Malke Luj**, isto tako ljubitelja slikarstva, rafiniranog umjetničkog ukusa i vlasnika značajnih umjetničkih djela. Vasko je, dakle, još u djet-

injstvu živio stalno okružen biranim slikama.

Uz veliku podršku svoje obitelji završio je Akademiju primjenjenih umjetnosti u Zagrebu 1955. godine u klasi profesora **Koste Angeli Radovana**. Od 1955. do 1959. godine bio je suradnik majstorske radionice **Krsta Hegeđušića**. Sudjelovao je na gotovo stotinu izložbi kod nas i u svijetu, veoma zapaženih samostalnih izložbi, oko dvije stotine skupnih izložbi. Između ostalog, dobitnik je nagrada Cetinjskog i HercegNovskog salona. O radu, umjetničkim dilemama i traženju najbolje je rečeno u Lipovčevoj monografiji čiji je autor **Ive Šimat Banov**.

*U Pomorskom muzeju upriličen
homage Lipovcu*

1667. i Kotorsko brodogradilište iz 14. stoljeća, dopojasna figura kap. Iva Vizina sa brikom Splendido kojim je oplovio svijet od 1852 – 1859. godine, kao i dvanaest istaknutih ličnosti pomorske prošlosti Boke. Najkompleksnije djelo je na reljefima u ulaznom holu Doma kulture.

Za kraj ove šetnje Vaskovim djelima razasutim po Boki i Kotoru citirao bih završne riječi mr. Jovana Martinovića: „A sada ga više nema među nama. Obično se za one koji odu na put bez povratka kaže da su ostavili za sobom prazninu. Kod velikog čovjeka i umjetnika Vaska Lipovca to nije slučaj – baš naprotiv, on nam je svima ostavio ogromno, neizmjereno bogatstvo svoje neprevladane umjetnosti za užitek našim očima i smirenje našim dušama, ostavio je za sobom plimu životne radosti, opuštenosti, ostavio je neizbrisivi osjećaj topline i sreće koja zrači iz svakog njegovog djela i iz cjelokupnog opusa. Zato svi trebamo biti ponosni što smo živjeli u njegovom vremenu, što smo imali čast zvati se njegovim prijateljima i poštovaocima.“ **T. Schubert**

Sa uručenja nagrade

Mr. Jovanu Martinoviću uručena prestižna nagrada „Merito Navali“

U prave ruke

U povodu 54 godine rada Pomorskog muzeja Crne Gore u Kotoru u palači Grgurina 9. rujna upriličena je svečanost na kojoj je ravnateljica Pomorskog muzeja **Mileva Vujošević** uručila prestižnu nagradu „Merito Navali“ uglednom znanstveniku i kulturnom djelatniku iz Kotora mr. **Jovanu Martinoviću**.

Prvi dobitnik ove nagrade bio je dr. **Miloš Milošević**, a prošle godine dodijeljena je **Antunu Tomiću**, kojeg čitatelji Hrvatskog glasnika znaju kao autora serijala o pomorskim bratstvima u Boki.

- Vjerujem kako s vama dijelim trenutke radosti jer je nagrada došla u prave ruke, neimar u graditelju kulturnih prostora u kojima dominira piramida u koju je ugrađen vrsni arheolog, dobar muzeolog i pisac, strpljiv učitelj. Želim da njegove ruke još mnogo stranica ispišu, da njegov istraživački duh i dalje traje, a njegov um da još dugo, dugo caruje na ovim našim prostorima, kazala je Mileva Vujošević i nastavila:

- Ivo Vizin je plovio morima i oce-

anima, a naš Jovica kopnom i morem proučavajući oblast arheologije, historije, pomorstva, arhitekturu, i sudjelujući u svim istraživanjima širom bivše Jugoslavije. S diplomom arheologa stečenom na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1960. godine počinje njegov pravi istraživački duh koji je stopio i uvijekvećio u svojim brojnim člancima, raspravama i knjigama. Njegov znanstveno-istraživački rad i pisana riječ danas se koristi kao stručna literatura, i našla je svoje mjesto u mnogim kulturnim institucijama na svim kontinentima, i tako uspostavila trajan kulturni most, osobito kroz ediciju godišnjaka Pomorskog muzeja, čiji je bio glavni urednik, a danas dragocjeni saradnik. Martinović je i autor knjige „Sto kotorskih dragulja“.

Povodom 200 godina rođenja slavnog kapetana Iva Vizina, promovirana je i prigodna poštanska marka sa njegovim likom, o čemu su govorili predsjednik Filatelističkog saveza Crne Gore kapetan **Tomio Katurić** i kustos u Pomorskom muzeju **Petar Palavršić**. **T. Sch.**

*U sjećanje na don Branka Sbutegu,
KotorArt organizirao glazbeni spektakl*

Glazbena mladost u zagrljaju katedrale

Crna Gora je prvi
put čula Mozartov
Rekvijem u
izvođenju 210
mladih
glazbenika

U sjećanje na don Branka Sbutegu, KotorArt je organizirao 18. kolovoza veliki glazbeni spektakl – izvedbu Mocartovog Rekvijema.

Crna Gora je prvi put čula Mozartov Rekvijem u izvođenju 210 mladih glazbenika, najvećeg ansambla na tim prostorima do danas. Ovim koncertom pokrenuta je i inicijativa za udruživanje mladih glazbenika u Republici, a ujedno se Crna Gora pridružuje ostatku svijeta u dostojnom obilježavanju Mozartovog 250-og rodendana.

- Sve bi ovo imalo obrise velike, istinske svečanosti kakve smo proteklih godina organizirali u okviru KotorArta, da povod za čitavu priču nije tako tužan kao što jest – jedan čovjek večeras nije s nama, a trebao bi biti. Volio bih da je tu da vidi ovaj broj muzičara u ansamblu i broj ljudi koji ga je došao čuti. Bio bi sretan kad bi vidio ovako ispunjen trg katedrale Sv. Tripuna, riječi su direktora KotorArta **Ratimira Martinovića** na otvaranju ovog spektakla.

- Odlazak don Branka Sbutege nije samo odlazak počasnog predsjednika KotorArta, već i potnuće jednog otoka smisla i razumijevanja koje nam je uvijek bilo dostupno, na dohvat ruke, a čiju veličinu i značenje tek počinjemo otkrivati.

Govoreći jednom o Kotoru i Boki rekao je kako je saditi oaze u pustinjama mnogo manji napor nego vraćati sjaj nekad blistavom, pa kroz vrijeme zapuštenom vrtu, kazao je Martinović.

Zvona sa zvonika katedrale Sv. Tripuna pozdravila su don Branka, a zatim je 210 mladih glazbenika počelo Mozartov Rekvijem pod dirigentskom palicom naše sugradanke **Darinke Mat-**

ić Marović.

Uz glazbenike iz muzičkih škola Crne Gore, Muzičke akademije sa Cetinja, Akademije umjetnosti Banja Luka, zbora Obilić i studenata FMU Beograd, kao solisti nastupili su **Snežana Savičić** (sopran), **Iva Mrvoš** (mezzosopran), **Dejan Maksimović** (tenor) i **Ivica Šarić** (bas).

- Bujica Mozartove muzike potekla je iz njegovog rodnog Salzburga, te povezala cijeli svijet,

sve kulturne centre. Evo, i Kotor je sada povezan sa svijetom Mozartovom muzikom, kazala je Darinka Matić Marović.

Kao kuriozitet može poslužiti podatak da je 1938. godine, na ovom istom mjestu, Lovro pl. Matačić, jedan od najvećih dirigentata toga doba, dirigirao zborom i orkestrom. Nakon 70 godina dogodilo se nešto slično, ali po broju sudionika nenadmašno.

Neka živi život

KotorArt je peti rodendan dočekaao bez svog počasnog predsjednika. Odustajući od vlastite ideje da pet godina postojanja obilježe s pet velikih koncerata, KotorArt je realizirao svega jedan koncert, Mozartov Rekvijem, i to u čast don Branka.

- Umjetnost nije sredstvo, ona je kakva-takva nužnost. I nije manje stvarna od onoga što kolokvijalno zovemo stvarnošću. Ona je alternativni prostor i zato je veliki tješitelj, ali i utješno svjedočanstvo da je duh nesvodljiv na prostorno-vremenske kategorije, poruka je don Branka Sbutege.

„Neka živi život“, bile su njegove završne riječi na prošlogodišnjem svečanom otvaranju KotorArta. Mi dodajemo – Neka živi i duh našeg don Branka, kazala je Darinka Matić Marović.

Zemlja kmetova i gospodara

Mnogi toponimi koji se odnose na neka mjesta ili zaseoke Tivta, a koje nalazimo u sudsko-notarskim ispravama prošlih stoljeća u Istorijском arhivu Kotora, kao što su Marinovo, Grabantovo, Radalovo, Markuševina, Koradinovo, Vizitovo, Seljanovo, Salamunovo, Opatovo... upućuju na vlasnike - zemljoposjednike koji su te tivatske zemlje nekada imali; Marinovo na Marina Buću, kotorskog plemića, Radalovo na grofa Marka Radalija, vojvodu od „kontada“ koji je imao kuću i zemlju u Tivtu, Vizinovo na poznatu prčanjku obitelj Vizin, Opatovo na beneficijar samostana sv. Jurja u Zalivu; ostali, pak, kao što su Markuševina, Grabantovo, Seljanovo, Salamunovo, Koradinovo, nastali su po prezimenima dobrostojećih kotorskih građana, kao što su Markušević, Seljanić, Salamunović, Koradini, Grabantović. Svi spomenuti došli su na tivatsku zemlju putem zaključenja ugovora o trajnom najmu ili putem kupoprodajnog ugovora. Zemljište je bilo ponekad „čisto“ (ital. franco e libero), što znači nezaduženo i bez nameta (angaridio), a nekada opterećeno emfiteuzom, hipotekom ili nekim drugim nametom.

Plemići živjeli od rente

Crkva kao najjači feudalni gospodar Boke u srednjem vijeku imala je velike komplekse zemljišta na po-

dručju Tivta koje sama nije mogla održavati. Ustupala ih je kotorskom plemstvu; po sistemu spomenute emfiteuze čiji je osnovni princip bio taj što je zakupcu zemlja davala stvarno, otuđivo i nasljedno pravo na tuđu zemlju i što je zakupac morao plaćati ugovorenu rentu vlasniku. U slučaju daljeg prenosa zemljišta, prenosila se i ugovorena renta na novog kupca, odnosno na druge plemićke obitelji, bogate građane ili seoske posjednike koji su, opet, tu zemlju uzimali u najam „in perpetuo“.

Kotorske vlastelinske obitelji Mekša, Zaguri, Bolica, Vrakjen, Bizanti, Drago, Buća, Jakonja bile su, uglavnom direktni zakupci crkvenih i samostanskih imanja na području Tivta. Pošto su zemlju obrađivali zemljoradnici, bezemljaši ili oni kojima je zemljišni posjed bio nedovoljan za prehranu brojne obitelji, a vremenom su i oni, pod različitim uvjetima postajali vlasnici, dok su, tada, plemići živjeli od rente. Prodaja i otuđivanje nepokretnih dobara činila se putem privatnih isprava koje su dobijale svoju pravnu snagu u notarskoj kancelariji i tek pošto bi čin otuđenja bio javno objavljen, na gradskom trgu, ili za vrijeme nedjeljne mise s oltara, tri puta uzastopce.

Na imanjima kotorske vlastele na području Tivta (sve do Lepetana) radili su zemljoradnici - posadnici. Posadnik je, znači, stupanjem u posadništvo, bio obavezan živjeti na

gospodarevoj zemlji, iz čega se može pretpostaviti kako je bio vezan za zemlju i nije mogao slobodno otići, osim u slučaju ako bi se gospodar - patron suglasio s takvom odlukom. U jednoj ispravi o zakupu in perpetuum, pri određivanju obaveza, ugovarači su se obvezali na običajem ustanovljene dužnosti posadnika, među kojima je i ta što zakupac na zakupljenoj zemlji izgradi kuću o svom trošku i u njoj on i njegova obitelj stanuju, kao što to čine i drugi posadnici kotorskog okružja. Čest je bio slučaj kako je na zakupljenom zemljištu već postojala kućica u suhomedii pokrivena kamenim pločama. Može se, ipak, računati kako su posadnici bili slobodni seljaci, što nalazi potvrdu u raznim pisanim ugovorima. Posadnici su se često nazivali imenom svoga gospodara: posadnici (ili, pak, samo homines) Nikole Buće; Bonići, posadnici ili kmetovi na posjedu vlasteoske obitelji Bona koja se iz Tivta rano odselila. Bonići su danas lokalitet u Tivtu.

Kmet nosio poklone gospodaru

Dolaskom Mlečića u Boku Kotorsku emfiteuza je zamijenjena tzv. livelom, to jest najmom, (ital. affitto, censo), koji se mogao ugovarati na kraći ili duži rok i pod veoma različitim uvjetima za vlasnika s jedne i kmeta (tal. colono) s druge strane. Seljak je postajao kmet na tuđ-

em imanju jer svojim, kako je već rečeno, nije mogao izdržavati obitelj. Najam se često zaključivao „napola“ pa takve kmetove u ispravama nalazimo kao polovnike (ital. mezzadori). Kmet se pismeno obvezivao kako će zemlju marljivo obrađivati, kako će je unaprijeđivati i u tom smislu jamčio svojim postojećim imanjem. Kako zemlja nije pripadala kmetu već feudalnom gospodaru, kmet je, za iskorištavanje zemlje „gospodaru“ plaćao rentu u novcu ili u naturi, s nekoliko kopela ili nekoliko stara (oko 60 kg) žita „čistog“ i točne „koterske kamene mjere“. Nakon berbe maslina i grožđa, žetve itd., što su nadgledali vlasnici, a prinos „stimavala“ ovlaštena lica, kmet je morao godišnji urod o svom trošku nositi ili voziti barkom do vlasnikove kuće. Vlasnik je mogao kmeta istjerati s imanja, samo ako je nešto ukrao, ako nije zemlju dobro, po ugovoru, obrađivao ili zbog nekog drugog propusta. Ekonomska veza između kmetova i gospodara bila je višestruka: kmet je od svog gospodara često uzimao i pozajmice u novcu uz hipoteku na svoj posjed; ako kmet nije mogao ispuniti uvjete najma, prodavao ga je bogatijem posjedniku, opet garantujući svojim imanjem u slučaju ako ne bude prihoda. Stoga su općinski procjenitelji iz Kotora dolazili u Tivat izvršiti procjenu nekretnine ili poboljšica (ital. miglioramenti), radi naplate duga ili radi eventualnog ulaska u dužnikovo imanje (ital. intromissione), ako kmet nije u roku vratio dug ili platio livel. Radeći na tuđoj zemlji tivatski zemljoradnici (posadnici, u novije vrijeme kmetovi) uspijevali su doći do svlastite zemlje i „očistiti se“ (ital. affrancazione) od obveza najmovnog ugovora. Tako je bilo sve do kraja XIX st.

Agrarna reforma 1919.

Već je 1919. godine tadašnja državna ministarska komisija započela agrarnu reformu i to na način što je donijela glavna načela koja su podržavala četiri grane agrarnog

pitanja: kmetске odnose i kolonat; razdiobu velikog posjeda; uređenje kmetskog pitanja i reviziju segregacija. U to doba, prema našim saznanjima, bili su u Tivtu još na snazi ugovori između tamošnjih kmetova i posjednika kuća i zemalja, uglavnom iz Dobrote i Prčanja. Prof. Bruno Lazari i drugovi iz Prčanja posjedovali su u kuću i zemlju; Ivanović Marija i Radimiri Njeze iz Dobrote, kuću i zemlju; Crkovinarstvo župne crkve Prčanj, zemlju; Kamenarović Kate i Kolombarić Njeze iz Dobrote, zemlju; Ivanović Tripo pok. Stijepa iz Kotora, kuću i zemlju;

Verona Mirko i drugovi iz Prčanja, kuću i zemlju; Niko Đuranović, zatim Nikalović?) iz Dubrovnika, skladište i zemlju; Luković Emilio i drugovi iz Prčanja, kuću i zemlju; nasljednici konta Petra Petra Lukovića iz Tivta, kuću i zemlju; Ivanović konte Anto i drugovi, podanik Italije, zemlju. Najam po principu „napola“ bio je ugovoren s obiteljima Golub, Belan Fažo, Sindik, Vuksanović, Bjelica - svi iz Tivta i s obitelji Radulović iz Crne Gore, dok su obitelji Turk i Radošević, isto iz Tivta, po ugovoru o najmu na imanju konta Anta Ivanovia plaćali 150, odnosno 80 kruna godišnje.

Uprkos teškim uvjetima života u prošlosti („Mjesečni prihod je toliki da jedva pokriva životne potrebe

stanovnika koji žive od pomorstva i cjelodnevnog rada na zemlji posjednika“ - zapisao je općinski čelnik Filip Krstović 16. prosinca 1868. godine. U to doba, po njegovim riječima u Tivtu je živjelo 800 do 900 „duša“, od čega je 500 žena a ostalo muškaraca; 150 ih je sposobno za vojsku, oko 200 se sprema za navigavanje, ali samo četvorica su na moru u tijeku godine), dakle, pored svega, Tivćani su očuvali smisao za duhovne vrijednosti što potvrđuje bogat društveni i kulturno-zabavni životom kojega su njegovali još od završetka prvoga (svjetskoga) rata.

Blagdanske fešte, razna glazbena i sportska društva, gradska glazba, amatersko kazalište, bili su sastavni dio života u Tivtu. Danas se zaista vidi koliko je Tivat plodno tlo za mnoga kulturna događanja.

Na kraju, radi potvrde o „plodnom tlu“ tivatskom, navest ćemo riječi općinskog načelnika Marka Krstovića iz 1911. godine koje je uputio Dalmatinskom Zemaljskom Odboru u Zadru „glede analfabetizma“: „U ovoj obćini bile su od davnih godina škole, a godine 1880. zavedene su redovite škole koje ne samo da su polazila djeca od 6 godina, nego su je polazili i oni od 11 godina; pak svi muškarci i do 20 godina hodili su kod učitelja na repeticije; tako svi muškarci do 50 godina znadu čitat i pisat...“ **Anita Mažibradić**

*Barski nadbiskup – Trogiranin
Franjo Leonardis (1644-1645)*

Plemić i misionar

Franjo Leonardis, sin Ivana Marije i Magdalene Andreis, odvjetak uglednih trogirskih plemićkih obitelji, ostavio je duboke tragove na tada nemirnom području od Boke do Bojane

Razdoblje XVII. st. u crkvenoj su povijesti europskoga jugoistoka obilježila, između ostalog, nastojanja rimske kurije glede crkvene unije. Tijekom toga vremena područja na pograničju između Osmanskoga Carstva i Mletačke Republike pohode, u cilju približavanja razjedinjenih crkava, ali i u cilju organizacije učinkovitije protuturske vojne, brojni misionari, papinski opunomoćenici, izvjestitelji i povjerenici rimske Kongregacije za širenje vjere. Jedan od takvih brojnih pregalaca na području Crne Gore i njezina priobalja zasigurno je i Trogiranin Franjo Leonardis (Leonardi) – papinski misionar i barski nadbiskup.

Trogirski plemić

Franjo Leonardis, sin Ivana Marije i Magdalene Andreis, odvjetak je uglednih trogirskih plemićkih obitelji. Roden je u Trogiru 11. IV. 1595. Studij filozofije i teologije počinje u Rimu, gdje je i doktorirao oko 1625. Po povratku u rodni Trogir imenovan je generalnim vikarom tadašnjeg biskupa Pacea Giordana, a potom neko vrijeme provodi u Mlecima. Godine 1636. započinje Leonardisova povezanost s bokeljskim, budvansko-barskim i bližim crnogorskim područjem, krajevima na koje će vjerskim djelovanjem ostati blisko upućen sve do kraja života. U ljeto te godine Kongregacija za širenje vjere imenuje Franju Leonardisa i Ivana

Kninjanina svojim misionarima, opunomoćenim izaslanicima za područje Paštrovića, s ciljem djelovanja na crkvenoj uniji na tom, ali i na širem crnogorskom području.

Misionar u Paštrovićima

U svojem napatku Kongregacija misionare upućuje na kotorskoga biskupa Vicka Buću (1622.-56.), koji ih treba izvjestiti o stanju u Paštrovićima. Već na samom početku djelovanja izbila su razmimoilaženja između biskupa Buće i Leonardisa, ponajviše glede vodstva i načina u provođenju unije. Istovremeno, od prvih dana Leonardisova djelovanja na ovom području, nesebičnu je potporu imao od uglednog kotorskoga plemića Franje Bolice Grbičića, papinskog opunomoćenika za misije u Paštrovićima. Odmah po dolasku u Paštroviće, Leonardis je nastojao za uniju pridobiti neko od istaknutijih predstavnika Pravoslavne crkve, a isprva je to bio Josip, sin svećenika Nikole Stefanovića, nadstojnik uglednog paštrovskog manastira Gradište. Leonardis je, nadalje, u pismima Kongregaciji, naglašavao potrebu izradbe prijevoda crkvenih knjiga na narodni jezik te je u tu svrhu stupio u vezu s mletačkim tiskarom hrvatskih knjiga Markom Ginamijem. Najvažniji dio Leonardisova misionarskoga rada odnosio se na uspostavljanje veza s vodećim predstavnicima Pravoslavne crkve na tlu Crne Gore. Crnogorski vladika Mardarije, istaknuta osoba

crnogorskog političkog i crkvenog života toga vremena, ovdje će imati najznatniju ulogu.

Veze s crnogorskim vladikom

Posredovanjem Frane Bolice veze s Mardarijem brzo su uspos-

Stari Bar

tavljene, a nastojanje vladike da savezom s papom i Katoličkom crkvom stekne i konkretne probitke glede protuturske borbe, pospješili su njegovo pristupanje uniji. U siječnju 1640. Mardarije je uputio u Rim, zajedno s Leonardisom, dva kaludera i svojega nećaka. Ujedno su, nastojanjem Leonardisa, u Vječni grad prispjeli i mladi pitomci s paštrovskog područja, koji su se u rimskim crkvenim zavodima trebali školovati za svećenike. Kongregacija je Leonardisa i njegovo izaslanstvo primila s velikom pažnjom i odobravanjem – cetinjski kaluder Visarion određen je (na Leonardisovu molbu) za njegova pomoćnika u širenju unije i na područje Srbije, a uz plaću od trideset talira godišnje. Ujedno je odobreno da se u Budvu, na troškove Kongregacije, uputi jedan učitelj

koji poznaje "lingua illirica" i koji će ondje djelovati na naobrazbi budućih svećenika zavičajem s paštrovskog, budvanskog i barskog područja. Po povratku iz Rima Leonardis je načinio i Kongregaciji odaslao posebno izvješće o stanju Katoličke i Pravoslavne crkve na području svoga djelovanja. Kruna Leonardisovog uspjeha s crnogorskim vladikom zbilja se 28. IX. 1640., kada najviši crkveni dostojanstvenik pravoslavne crkve u Crnoj Gori u manastiru Bogorodice u Mainama – u nazočnosti samoga Leonardisa – daje sa svoje strane ispovijed vjere prema propisima pape Urbana VIII. i Kongregacije za širenje vjere.

Barski nadbiskup

Istodobno se pružila i prigoda za Leonardisovo napredovanje u crkvenoj karijeri. U jesen 1643.

godine papinski opunomoćenik za misionare Franjo Bolica u svojem pismu Kongregaciji za širenje vjere predlaže da se Leonardis imenuje barskim nadbiskupom na mjesto već ostarjelog nadbiskupa Jurja Bianchija. Ubrzo potom Kongregacija je prihvatila Leonardisov prijedlog, koji je 23. V. 1644. odobrio i papa Urban VIII. Napokon, Franjo Leonardis službeno je barskim nadbiskupom posvećen u Rimu, dana 29. XI. 1644., u vrijeme kada je papinsku čast obnašao Inocent X. Zanimljivo je spomenuti da sam Leonardis, kako se čini, nije težio nadbiskupskoj časti i naslovu. U Baru nije bilo mogućnosti za život i djelovanje najvišega crkvenog premeta te nadbiskupije, a i samo stanje katolika na ovom području nije bilo nimalo povoljno. U zimu iste godine Leonardis napušta Rim i preko Loreta se vraća na područje svoje nadbiskupije. Po dolasku namjeravao je načiniti kanonsku vizitaciju dodijeljene mu nadbiskupije. Nadbiskupsko je djelovanje Trogiranina Franje Leonardisa, međutim, trajalo vrlo kratko.

Umire početkom rujna 1645. godine, a na časti nadbiskupa Bara nasljeđuje ga zadarski dominikanac Josip Marija Bonaldi. Nesebično pregalaštvo Franje Leonardisa bilo je poznato i cijenjeno kako od njegovih suvremenika, tako i nastavljača – misionara na crnogorskom priobalju.

Riječi fra Donata Jelića, misionara rodom iz Spiča (1600.-76.), povodom izbora Andrije Zmajevića za novog barskog nadbiskupa 1671. godine, lijepo su posvjedočenje o dubokim tragovima koje je ovaj skromni pregalac ostavio na nemirnom području od Boke do Bojane: ... "sia (Andrija Zmajević, op. a.) un altro Francesco de Leonardis da Tra□ di Dalmatia, la morte del quale č stata di gran danno a quelli cattolici".

dr. sc. LOVORKA ČORALIĆ

Slikarska djela Ana Marie Marović

Stara pomorska bratstva u Boki

Bratstvo Marović

Marovići su jedno od starijih pomorskih bratstava u Dobroti čije su se kuće nalazile kod crkve sv. Eustahija sa sjeverne strane. U Bratovštini bokeljskih pomoraca Sv. Jurja i Tripuna u Veneciji kronološki prednjače ispred svih dobrotskih bratstava, pa ih nalazimo već upisane od 1633 do 1809. sa petnaest članova i to: jedan gvardian, dva zamjenika, dva vikara, tri pisara i sedam dekana.

U XVIII stoljeću imaju osamnaest brodova među kojima sedam velikih tartana, a u XIX imaju dvadeset pet brodova i to: jedan bark, dvanaest brigantina, jednu pulaku, jedan škuner, jednu trabakulu i devet pjelega. Prilikom popisa kuća za vrijeme Napoleona 1808. god. Marovići su imali sedam kuća u Dobroti, a kada je austrijska vlast popisivala kuće 1839. prilikom formiranja Katastra u Kotoru, Marovići su imali sedamnaest kuća od kojih pet dvokatnih.

U tijeku XVIII i XIX st. evidentirano je devedeset pomoraca iz ovog bratstva od kojih su 63 bili ka-

Kronološki prednjače ispred svih dobrotskih bratstava, pa ih nalazimo već upisane od 1633 do 1809. sa petnaest članova i to: jedan gvardian, dva zamjenika, dva vikara, tri pisara i sedam dekana

petani, dva poručnika i dvadeset pet mornara. Bili su sudionici u poznatoj pomorskoj bitki braće Marka i Joza Ivanovića sa poznatim piratom Hadži-Ibrahimom kod Pireja 19. travnja 1756. gdje je čak Božo Grgurov Marović bio ranjen. U oluji 17. listopada 1758. god. kod Ravene utopila se tartana Ivanovića iz Dobrote s cijelom posadom od osam ljudi među kojima dva Marovića: Visko Ilijin i Ilija Krstov. Pored pomoraca treba zabilježiti i duhovne osobe iz ovog bratstva kao što su bili Pavo Marović i Bogdan Marović, obojica župnici crkve Sv. Mateja u Dobroti u XIX st.

ILIJA KRSTOV MAROVIĆ (1800 – 1880) pomorski kapetan.

Kao zapovjednik austrijskog brigantina "Mercurio" spasio je u grčkom arhipelagu posadu od 13 ljudi nastradalog engleskog jedrenjaka "Providence" u listopadu 1815. Spasena posada iskrcana je u Smirni. Austrijski car Ferdinand I odlikovao je kap. Marovića zlatnom medaljom u znak priznanja za njegovo junačko držanje pri spasavanju ljudskih života na moru i istodobno naredio isplatu, kao nagradu od 25 forinti svakom članu posade i to: mornarima Antonu Daboviću, Jozu Paskoviću, Ivanu Daboviću, Ivanu Miševiću, Iliji Zubanoviću, Blažu Staniću i Jerolimu Lušiću, koji su se istakli u spašavanju. Na aversu medalje je lik vladara, a oko glave

piše : FERDINANDUS I D.G. AUSTRIAE IMPERATOR, a na reversu : MERITIS ELIAS MAROVIC.

TOMO VIDOV MAROVIĆ (1818-1883) pom. kap. Od 1839. zapovijedao je dobrotskim brodovima "Iride", "Milostivi" i "Scanderbeg". Bio je načelnik Dobrotske općine od 1878-1882. Na tom položaju je odlikovan Zlatnim križem sa krunom za zasluge (Goldane Verdienst Kreuz mit der Krone).

ANA MARIA JOZOVA MAROVIĆ (1815-1887) najmarkantnija osoba ovog bratstva. Rođena u Veneciji gdje joj je otac, pomorski kapetan, bio nastanjen. Bila je povjerena odgoju opatu Danielu Canal, vrlo učenog i karitativnog čovjeka. Kao djevojka odbila je bračnu ponudu jednog bogatog Dobročanina, jer se sklonost ka samostanskom životu osjetila kod nje vrlo rano. Počela je slikati i pisati u doba od 20 godina. Sastavljala je stihove i slikala samo religiozne motive. Prvi koji se zainteresirao i iznenadio njenim znanjem i pobožnošću bio je mletački biskup JACOPO MONICO koji je nagovorio da stihove objavi u štampi. Skromna se djevojka potpisivala pseudonimom "Filotea". Osobito su cijenjene njene pjesme "Versi" kojima je napisao predgovor sam kardinal Monico.

Pored mistične filozofije, Ana Marović bavila se vrlo uspješno i slikarstvom. Crteži i akvareli, a osobito svete slike koje je slikala uljanim bojama, odlikuju se dobrom kompozicijom, milinom i pobožnošću slikara quattrocenta. Austrijska carica majka Marija Ana povjerila joj je 1845.god. izradu velike slike karmelske djevice za svoju dvorsku kapelu u Schonbrunu. Oltarska slika "Majke žalosne" je najljepše slikarsko djelo Ane Marović koje je 1850 god. izradila na platnu uljanim bojama za mletačku crkvu "Santa Maria dell Pianto".

Ali njeno životno djelo koje joj je donijelo najveću zaslugu pred Bogom i ljudima je jedinstvena humanitarna ustanova dotada prva te vrste u kršćanskom svijetu. Pomoću svog

bivšeg učitelja Daniela Canal osnovala je u Mlecima 1864. veliki Zavod za moralno spašavanje žena.

Ta se ustanova sastojala od odgovnog zavoda za djevojke koje su na putu izgubiti čast, ili koje su već moralno posrnule, kao i za one,

koje poslije izdržane kazne zatvora za kazneno djelo, kao nečasne, ne mogu među ljudima naći rehabilitaciju i moralnu podršku. Iz poštovanja prema svom duhovnom vodi i učitelju Danielu Canal, Zavod je nazvala njegovim imenom "ISTITUTO CANAL - MAROVICH".

Ustanovila je posebnu žensku religioznu družbu koja je trebala

voditi Zavod. Tako je okupila oko sebe sedam djevojaka duhovnih sestara i u svojoj 49-toj godini započela redovnički život kao sestra Ana Maria Marović. Do kraja života svećakom pobožnošću i majčinskom nježnošću radi na posrnutim djevojkama. Umrla je 3.listopada 1887. u 72.godini života. Zapamćeno je kako su pogrebu prisustvovali svi slojevi venecijanskog građanstva, s gradskim čelnicima i crkvenim velikodostojnicima

Svojim umjetničkim, a posebno humanitarno -socijalnim djelom Ana Marović je sebe uvrstila u red znamenitih ljudi. U Boki je njenu biografiju napisao don Niko Luković. Stihove je preveo uz predgovor i prvi objavio administrator Kotorske biskupije Gracija Ivanović, a njen lik ovjekovječio Vojo

Stanić (na otoku Gospa od Škrpjela) Njen portret, rad Maje Dolončić Malešević izložen je u Kotorskoj biskupiji. Njeni posmrtni ostaci se nalaze iza oltara u kapeli spomenutog Zavoda gdje na mramornoj ploči piše "ANNA MARIA MAROVICH". Umrla je na glasu svetosti i sada se vodi proces njene beatifikacije. **Antun Tomić**

*Iz Kotorskog arhiva: Dokument iz fonda
spisa providura Mletačke republike*

Duždeva briga o notarima

Dužd Zan Alvise Mocenigo, kao predsjednik Magistrata za čuvanje i provođenje zakona, upućuje rektoru i providuru Kotora dokument u kojem traži detaljne informacije o radu notara

U prošlom broju Glasnika dali smo prikaz brige, ili točnije nebrige, nadležnih državnih organa i registratura u vezi čuvanja arhivske građe tokom prošlog stoljeća.

U fondu Upravno politički spisi izvanrednih providura Mletačke Republike (u daljem tekstu UPM) naišli smo u fascikli sa signaturom IAK, UPM CXXVI-165 (1767-1769) na zanimljiv dokument o brizi mletačkih vlasti za instituciju i rad notara u Kotoru. Naime, dužd Zan Alvise Mocenigo, kao predsjednik Magistrata za čuvanje i provođenje zakona, upućuje rektoru i providuru Kotora dokument u kojem traži detaljne informacije o radu notara u Gradu. U literaturi koja nam je bila dostupna, jedina osoba sa tim imenom koja se spominje i vezuje za godinu 1767 je upravo Giovanni Alvise Mocenigo. Upitno je dakle, je li moguće da jedan Dužd obavlja i dužnost u nekom magistratu. Naime, sa stanovišta današnjih vodećih političara, što je Dužd svakako bio, mislimo da ovakva zaduženja ne bi bila

rado prihvaćena.

Ovdje je također interesantno spomenuti činjenicu da je institucija notarijata dolaskom Austrijanaca poslije pada Mletačke Republike 1797. godine doživjela promjene. Naime, Austrija je kao moderna država imala jasno izdiferenciranu zakonodavnu, izvršnu i sudsku vlast, te je svoju organizaciju počela provoditi malo po malo i u ovim krajevima. Notar koji je bio potčinjen direktno srednjovjekovnoj komuni sada je potčinjen sudskim vlastima. O jasno preciziranim pravima, dužnostima i svom pravnom statusu se vidi iz «Privremenog pravilnika o notarima/bilježnicima u Dalmaciji» na osnovu dekreta c.k. Vrhovnog suda od 24. studenog 1825. god. Institucija Javnog bilježnika je ukinuta 1945. godine i od tada pa sve do danas, njihovu funkciju su preuzele kancelarije pri Osnovnim sudovima. Kako je to počelo bivati velikim teretom za spomenute sudove, ponovo se aktualizirala tema Javnih bilježnika/Notara. Tako se očekuje da će od Nove godine ta

institucija biti vraćena u pravosudni sustav Republike.

Bilo bi zanimljivo naći dokument koji sadrži odgovore na postavljena pitanja Magistrata, jer to bi i našim vlastima dalo određenu sliku kako treba ustrojiti spomenutu službu, počevši od nekog učilišta za one koji kane biti Javni bilježnici/Notari pa do suptilnih formi i normi kod sastavljanja isprava.

Ill/ustrissi/mo Sign/o/r/ Ecc/ellentissim/o

Demandata al Mag(istra)to nostro dall'Ecc(ellentissi)mo Senato con Decreto 3 Ottobre corr(ent)e particolare Commissione di dover estendere Terminazione Regolativa per cotesta Citt[ ], e Territorio riguardante il Sistema, a buona disciplina de Nodari. Si rivogliamo per ci[ ] al Bene(meri)to Zelo di /dvije riječi nečitkog teksta/ perché si compiaccia trasmetterci una distinta informazione col raggugliarci quanti Nodari precisamente si trovino in cotesta Citt[ ], e Territorio; da qual Publico Represent(an)te siano stati li stessi cre-

ati, spedindoci la copia de loro rispettivi Privileggi; Se cotesti Nodari registrino li atti che rogano in Protocollo Bollato col Bollo di S. Marco, o pure conservino li atti in minute; se vi esista in Cotesta Citt^a Colleg(gi)o de Nodari, con la copia della sua istituzione, e Leggi tutte particolari del d(ett)o Coll(e)g(gi)o servienti per la buona direzione dello stesso; quanto numero de Nodari si ricerchi per il bisogno di Cotesta Citt^a e Terr(itori)o, con quali Leggi, e con quali formalit^a roghino li Testam(en)ti e se tengono li stessi nelle proprie mani viventi li Testatori, se Persone Religiose si esercitano nella Proffessione di Nodaro, e se cotesti Nodari facciano anche la Proffessione di Avocati, intervenienti, se vi sia Archivio delle scritture de Nodari Morti, et in qual stato, e se in mano de particolari si trovino scritture de Nodari deffonti, con tutti quelli altri suggerimenti che vengano dalla di lei prudenza creduti opportuni, onde possiamo pienamente istruiti in una materia di tanta importanza e gelosia di venire a quelli provvedimenti, e Deliberazioni contemplate al Dec/re/to dell Ecc/ellentissimo Sen(a)to 3 Ottob/r/e Cor/ren/te; et in estensione de suoi riscontri se le Racomandiamo.

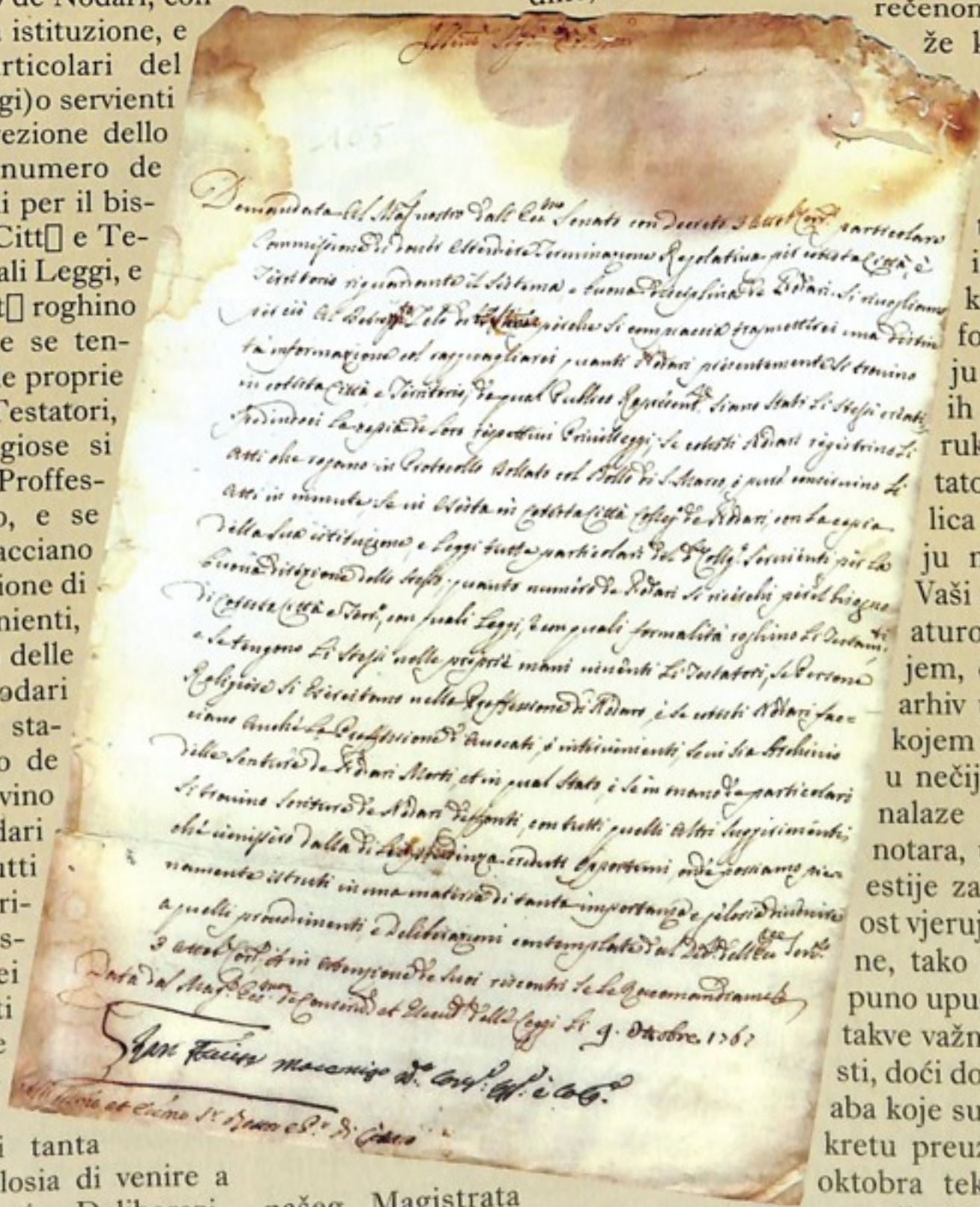
Data dal Mag/istra/to Ecc/ellentissimo de Conserv/atione/ et Esecutione/ delle Leggi li 9 Ottobre 1767

Zan Alvise Mocenigo s/in/d/ac/o Conserv/ation/e Esecution/e e Coleg/hi

All'Ill/ustrissi/mo et Ecc/ellentissimo/mo Rettore t P/rovedito/r di Cattaro

Presvjetli i preuzvišeni gospodine

Preuzvišeni Senat je svojom odlukom od 3. listopada tekuće godine, tražio od

našeg Magistrata da oformi posebnu Komisiju koja bi trebala sastaviti regulativnu «terminaciju» (uredba Mletačkih vlasti) za Vaš grad i njegov teritorij, koja se odnosi na uređenje i poštovanje normi notarske službe. Zato se obraćamo revnosnoj blagonaklonosti Vaše Ličnosti* kako bi se udostojala prenijeti nam pouzdane informacije kako bi nas obavijestili koliko se točno notara nalazi u Vašem gradu i njegovom teri-

toriju; od kojeg predstavnika vlasti su isti postavljeni, te da nam pošaljete kopiju odnosnih privilegija; da li Vaši notari upisuju isprave koje sastavljaju u registre sa žigom svetog Marka, ili čuvaju koncepte spisa; da li u Vašem gradu postoji učilište notara, uz kopiju o njegovom osnivanju i posebne zakone o rečenom učilištu koji slu-

že kako bi se dobro njime upravljalo; koliki broj notara se traži za potrebe Vašeg grada i teritorija, po kojim zakonima i po kojim propisanim formama sastavljaju testamente i da li ih čuvaju u svojim rukama za života testatora, da li crkvena lica obavljaju profesiju notara, i da li se Vaši notari bave advokaturom, ili zastupanjem, da li tamo postoji arhiv umrlih notara, i u kojem je stanju, i da li se u nečijim drugo rukama nalaze spisi preminulih notara, uz sve ostale sugestije za koje Vaša mudrost vjeruje da su svrsishodne, tako da možemo, potpuno upućeni u materiju od takve važnosti i sumnjičavosti, doći do tih mjera i odredaba koje su razmatrane u dekretu preuzvišenog Senata 3 oktobra tekuće godine, a u sastavljanju Vaših odgovora

Vam se preporučujemo,

Zan Alvise Mocenigo nadzornik (Magistrata) za čuvanje i izvršavanje sa članovima

Presvjetlom i preuzvišenom rektoru i providuru Kotora

* Preko "Vostra Persona" ispisan su dvije nečitke riječi koje mogu biti "Vostra Eccellenza" ili "Sua Eccellenza" **Joško Katelan Borivoj Jovanović**

Sjećanja Dragice Tomas na Zagreb i Hrvatsku

Kultura ne poznaje granice

Sva ta sretanja su mi pomogla razmišljati multidimenzionalno o životu i njegovoj složenosti, sretna i privilegirana što na tom putovanju kroz prostore nisam bila sama - naprotiv!

Petar i Dragica Tomas iznad Perasta

Susret na otoku Gospe od Škrpjela s **Dragicom Tomas**, pod kraj srpnja ove godine, kada je sudjelovala na manifestaciji „Večer Alfrevića“, bio je povod za razgovor.

Prošlo je više od 30 godina kada ste prvi put nastupali pred zagrebačkom publikom?

Bilo je to 1975. godine kada me nezimjarni autoritet teatra uopće, gospodin **Georg Paro**, kao selektor Sterijinog pozorja, vidio u predstavi „Ognjište“ Crnogorskog narodnog pozorišta i na mene skrenuo pažnju svekolike javnosti, koju dometi u kazalištu zanimaju. Nedugo zatim pozvani smo odigrati je pred zagrebačkom publikom u Hrvatskom narod-

nom kazalištu. Predstava je primljena s oduševljenjem. Tada je u moju garderobu došla velika hrvatska slikarica i pjesnikinja **Kata Dujšin-Ribar** izraziti zadovoljstvo i čestitati na divnom prijemu. Tim povodom pozvala me je neka s nekoliko suradnika sutradan dodem u njen prekrasni dom na Gornjem gradu, jer nas želi i osobno ugostiti. To je sve ličilo na lijepi san. S redateljem, scenografom i mojim dragim partnerom u predstavi doživjela sam gostoprimstvo za pamćenje, a tada me je odvela u svoj atelje neka odaberem sliku koja i danas krasi naš dom. Kasnije sam mnogo puta, u raznim prilikama, tumačila njene divne stihove

posvećene Boki i Kotoru. Počastila me je i time što mi je posvetila jednu svoju pjesmu. Naše prijateljstvo trajalo je sve dok ona nije otišla iz života.

Gospodin Paro me je uz **Tonka Lonzu**, **Mariju Kohn** i **Branka Plešu** pozvao kao gošću u tada prestižnu, veoma popularnu TV emisiju „Gost urednik“ kojoj je on bio domaćin. To je za sve nas bilo ogromno priznanje i čast. Ja ne bih bila dostojna ljudi ako se tom velikom gospodinu teatra na nedostojan način ne bih odužila, kada te njegove geste i danas stavljam u istu razinu s najvećim stručnim priznanjima koja sam dobila. Zagrebački tisak nije štedio

prostor uzveličati nas, a "Vjesnik" je donio veliku reportažu o predstavi. Na njegovoj naslovnoj strani sam se i ja našla! Kasnije se mnogo puta moje ime pojavljivalo na stranicama tog uglednog lista raznim povodima i u najljepšem kontekstu. Zagrebački "Start", elitni i prestižni magazin u reportaži o meni posvetio mi je nekoliko stranica. "Arena" je o Petru i meni pisala raznim povodima, a nesporni novinarski autoritet, gospodin **Drago Kastratović** objavio je o nama reportažu na velikom prostoru. Moje se ime nalazilo i na stranicama "Slobodne Dalmacije" i drugih uglednih hrvatskih glasila.

Listajući tiskovine iz tog vremena vidim da je u zagrebačkom "Vjesniku" objavljen jedan članak pod nazivom "Glumački maraton Dragice Tomas". O čemu je riječ?

Moram prije toga spomenuti kako sam, uz gospodu **Mariju Crnobori**, bila najčešća gošća glumica na tradicionalnom festivalu "Goranovo proljeće" i među prvima dobila veliku plaketu koja nosi ime "Dragutin Tadijanović". Kako ne pamtiti gospodina **Marka Damjanovića** i njegove velike geste?!

Velikan u mnogim oblastima umjetnosti teatra, posebno priznati gospodin **Fadil Hadžić**, koji se s humorom tekstovima pojavljivao pod pseudonimom **Zoran Zec**, napisao je o Petru i meni: "Kada se izbroje uloge Dragice i Petra Tomasa, ispadne čitava narodna masa".

U teško dostupnoj dvorani "Vatroslav Lisinski", koja je neostvareni san mnogih umjetnika, igrala sam dvije večeri, po dvije monodrame zaredom. Tim povodom "Vjesnik" je objavio tekst uglednog kazališnog kritičara, gospodina **Dalibora Foretića** pod naslovom "Glumački maraton Dragice Tomas". Prije mene, tu čast je doživjela glumica **Maja Dimitrijević** iz Beograda. Uz pažnju kojom sam bila okružena od gospođe koja su tada vodila dvoranu "Lisinski", kako se ne sjećati uzbuđenja i ponosa kada mi je, uz ostale koji su me na taj način počastili, u garderobu došao jedan od najvećih umjetni-

ka Boke Kotorske i uopće, član ansambla "Zagrebački solisti", voljeni prijatelj od djetinjstva mog Muža Petra Tomasa, gospodin **Ediko Pečarić**. To nikada neću zaboraviti!

Vi ste jedina glumica iz Crne Gore kojoj je dodijeljena „Sterijina nagrada“ za glumu, kada se to dogodilo?

Posebna moja priča je dvadeseto Sterijino pozorište. Povodom predstave "Ognjište", na "Okruglom stolu" digli su me visoko, neprevladani zagrebački kazališni kritičar, gospodin

Petar Brečić, poznati teatrolog iz Rijeke **Darko Gašparević**, tada mladi i vrlo poštovani kritičar **Dalibor Foretić** i ugledni **Muharem Pervić** iz Beograda. To je sigurno imalo velikog utjecaja da mi Žiri jednoglasno dodijeli Sterijinu nagradu za glumu, koju sam prva donijela u Crnu Goru u povijesti tog Festivala. Tada sam osvojila i nagrade: Publike i nagradu Omladine i Studenata Novog Sada. Sve što sam istaknula ima velike veze sa Zagrebom. Sterij-

Dragica u predstavi CNP "Kako se ho rodi", po tekstu Nikole II Petrovića u režiji Blagote Erakovića

Sjećanje na Terezinu pruženu ruku

— U Hrvatskom glasniku pročitala sam intervju sa **Terezom Kesovijom**, koji je u meni pokrenuo lavinu emocija i sjećanje na radost i ponos kada sam sa tom umjetnicom, koju smo svi obožavali, uz našeg jedinstvenog **Danila Kiša** i druge, poletno govorila stihove crnogorskih pjesnika na pozornici pod Orlovim kršem.

Kako se ne sjetiti proslave jubileja ansambla Bokelji u Herceg Novom, na trgu u Starom gradu, kada je Tereza sa njima, njenim prijateljima i obožavaocima, pjevala s ljubavlju koja je karakteriše, na veliku radost prisutnih uzvanika. Ja sam tom prilikom sa osobitim nadahnućem govorila "Tatjanino pismo Onjeginu". Bože, koliko radosti te noći!

A sjećanje na njenu pruženu ruku — među prvima, da ponudi pomoć Crnogorskom narodnom pozorištu izgorjelom u plamenu, kako bi se što prije diglo iz pepela..., prisjeća se Dragica Tomas.

ina nagrada koja se dodjeljuje periodično, a nosi naziv "Za naročite zasluge", 2000. kao (do sada) jedinom dobitniku iz Crne Gore pripala mi je, ne bez utjecaja svega prethodnog što je vezano i za Zagreb i ljude koje sam izdvojila. U povijesti Sterijinog pozorja, među četrdeset dobitnika te velike nagrade, nalazi se svega devet glumica s prostora velike Jugoslavije. Deveta dobitnica te nagrade je Dragica Tomas.

Kako mogu zaboraviti tekst gospodina **Mirka Božića**, hrvatskog književnika s kojim sam doživjela čast otvoriti 25. Sterijine igre?!

Moja nezaboravna suradnja s redateljima **Petrom Šarčevićem**, **Željkom Oreškovićem**... i velike uloge koje su me obilježile. Zar smijem zaboraviti suradnju s dr. **Tomislavom Tanhoferom**, koji je uz **Branka Gavelu** i **Mata Miloševića** bio neprevladani simbol teatra?!

A moje druženje, na raznim svečanostima, u glumačkim reprezentacijama, s **Perom Kvirgićem**, **Fabijanom Šovagovićem**, **Radom Šerbadžijom**, **Marijom Kohn**, **Irenom Kolesar**, **Marijom Sekelez**, **Zlatkom Crnkovićem**, **Mirom Župan**, **Semkom Sokolović - Bertok**, **Ivom Serdarom**, **Ljubicom Jović**, **Nenadom Segvićem**, **Editom Karadole**... smijem li ikada omalovažiti to iskustvo?! Kada je gospodin Pero Kvirgić, pojam hrvatskog kazališta, ovjenčan Zlatnim lovorovim vijencem

na sarajevskom MES-u, povodom dodjele tog znamenja, u Narodnom kazalištu Sarajeva priredena je svečanost na kojoj je nastupio slavjenik sa svojim gostima. Malo je reći što sam bila počašćena - bila sam očarana što se nalazim u njegovom izboru! Mogu li zaboraviti gospodina **Izeta Hajdarhodžića**, s kojim sam imala čast sjedati na pobjedničkom postolju Sterijinog pozorja i moje česte nastupe u raznim prilikama s operskom divom **Gertrudom Munitić**?!

Divno li se sjećati Petrovog i mog prijateljstva s **Veljkom Rogošićem**, svjetskim pobjednikom u plivačkom maratonu, i druženja kada smo sa njim i **Radom Perkovićem** nastupali u kolažnom programu na našu i radost publike diljem Dalmacije.

Godine 1981. u organizaciji Jugoslovenskog kulturnog centra u Stuttgartu se događao festival jugoslovenske monodrame. Sudjelovali su glumci iz svih centara tadašnje države. Publika je hrlila iz svih mjesta pokrajine Badenritenberg i zasipala nas ovacijama. Fabijan Šovagović, Mira Banjac, Melihat Ajeti... i ja, dobili smo specijalna priznanja u raznim formama...

Prisustvovati na "Dubrovačkim ljetnim igrama" je poseban doživljaj, a kako to glumac vidi?

"Dubrovačke ljetnje igre", festival koji daje šansu samo onima s posebnim darom, oduvijek je bio san svih

nas! Kao nijedna iz Crne Gore, ni prije, ni tada, bila sam predložena za ulogu Jokaste u predstavi „Kralj Edip“ u PRVOJ podjeli koja je, stjecajem okolnosti, izmijenjena. Još čuvam s ljubavlju pismo gospodina Georga Para, u kojem objašnjava razloge drukčije podjele uloga. Zahvaljujući njemu, našla sam se na Prijekom s najpopularnijim umjetnicima raznih izraza iz čitave, tada velike države. Svi smo imali svoje punktove i svoju publiku. Kao tumača stihova crnogorskih pjesnika najavili su me posebnim, prekrasnim plakatom. Čuvam ga s zahvalnošću sa svim izuzetnim priznanjima, ispunjena ponosom, jer je u našem poslu "mnogo zvanih, ali malo izabranih"!

Prošlo je dosta vremena, dogodile su se mnoge ružne stvari, je li se nešto promijenilo u Vama kada je u pitanju Zagreb i uopće odnos prema drugima?

Kako osuditi svoju organsku sponu s Kačićevom ulicom u Zagrebu, u kojoj se rodio i živio s Majkom neprebol moje obitelji, muž moje sestre čiji život i smrt su svetinja mog roda. I na kraju, a i na početku, ono najvažnije: moj dom i voljeni muž koje ne bih osramotila ni za što na svijetu! Petar Tomas, putokaz mog života, sin je roditelja koji su porijeklom Splitsanin i Šibenčanka, oboje rođeni u Kotoru, hrvatskoga roda i katoličke vjeroispovijesti. Prihvatili su me kao kćer, a ja sam im uzvratila ljubavlju prema svemu što ih je krasilo. Svi oni su veliki dio mog života, moćniji od mene same! Sva ta sretanja su mi pomogla razmišljati multidimenzionalno o životu i njegovoj složenosti, sretna i privilegirana što na tom putovanju kroz prostore nisam bila sama - naprotiv!

Ovakva sjećanja bih mogla ispričati o Beogradu, Novom Sadu, Mostaru, Sarajevu, Skoplju... Ovo posvećujem Zagrebu i Hrvatskoj - s ljubavlju!

Crna Gora, Titograd, odnosno Podgorica, Kotor... posebna je velika priča mog života!

Tripo Schubert

Iz reportaže o Dragici Tomas u zagrebačkom "Startu", 1975. godine

*Profesori i studenti Građevinskog
fakulteta na ekskurziji u Hrvatskoj*

Mostovi i Džiboni

Crnogorski "građevinci" bili gosti Konstruktor inženjeringa iz Splita

Studenti Građevinskog fakulteta Univerziteta Crne Gore 21. i 22. listopada boravili su u Hrvatskoj, na stručnoj ekskurziji, kao gosti Konstruktor inženjeringa iz Splita. Obišli su trasu autoceste Ploče-Split-Šibenik, tri mosta u izgradnji i završeni most Krka.

- Radili smo reviziju mosta u Rasovu, u Bijelom Polju, koji je radio Konstruktor, objašnjava profesor **Pero Vujović** kako je došlo do ideje o ovakvoj suradnji.

Ispitali su most tri dana. Tada su se upoznali sa direktorom podružnice za Crnu Goru **Miloradom Pustahijom** i **Zoranom Šarčevićem**, koji su im predložili da budu njihovi gosti i pogledaju šta njihovo poduzeće gradi u Hrvatskoj.

Profesor Vujović, suradnici i studenti četvrte godine krenuli su iz Podgorice rano ujutru 21. listopada, preko Nikšića do Trebinja i Čapljine. Tu ih je na gradilištu dočekaao direktor Konstruktor **Čapljina Andrija Dodig**.

Od Čapljine su krenuli prema Trilju. Pažljivo su, uz pomoć inženjera Ljutića, razgledali most Cetina 1, a zatim njima veoma zanimljiv most Cetina 2 sa dva luka. Osobiti su se zanimali za kabl kran, jer takvo što nisu imali priliku vidjeti na gradilištima u Crnoj Gori.

Njihov smještaj u Splitu financirao je Konstruktor, a obzirom da je baš te večeri bio koncert Džibonija, našao se sponzor koji im je obezbijedio ulaznice.

- Istina, obzirom da nas je ukup-

no bilo 44, od toga 30 studenata, nismo mogli baš svi "legalno" da uđemo, jer je za ulaznicama bila nevjerojatna potražnja. Nekako smo rasporedili dvadeset pet ulaznica koje nam je obezbijedila **Dragica Jerkov**. Ostali su se snašli po principu "Molim vas pustite nas, stigli smo iz Crne Gore!", kroz smjeh se prisjeća profesor Vujović.

Iako je koncert trajao do kasno u noć, ustali su rano i krenuli na Slapove Krke. Obišli most, i krenuli nazad, ovoga puta preko Dubrovnika.

- Konstruktor je htio da budući crnogorski inženjeri vide da su oni jaka i ozbiljna firma. I zaista smo se uvjerali da jesu, kaže profesor Vujović i dodaje da o tome koliko radnika Konstruktor zapošljava

najbolje govori izreka da za njihovu ishranu potroše "dva kilograma petrusina dnevno."

Mladi suradnici i studenti kažu da su, iako za relativno kratko vrijeme, mnogo naučili.

- Takve objekte u Crnoj Gori ne možemo da vidimo. Svi sa kojima smo razgovarali su bili raspoloženi da nam pokažu pojedinosti izgradnje, na koje poteškoće nailaze, da prenesu i pozitivna i negativna iskustva. Postavljali smo dosta pitanja, i dobili sve odgovore, kaže suradnica prof. Vujovića **Nina Serdar**.

Studenti već pitaju kada će ići opet. "Profesor je obećao da ćemo vidjeti Luku Gruž".

Čini nam se da će profesor morati ispuniti obećanje.

T. Popović

SKALA RADIO Kotor

Nezavisni radio,
Stari grad, Trg od oružja, 85330 Kotor

**SVIM
VJERNICIMA**

Sretan Božić

99.0 MHz

95.3 MHz

RADIO

KOTOR

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik i propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju i poljoprivredu.

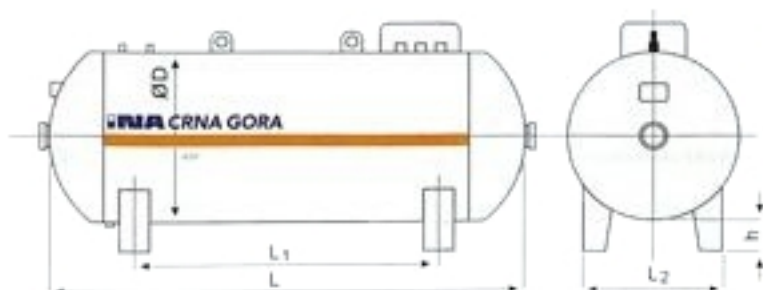
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

1,12l loživog ulja

12,8 kW električne energije

zapre- mina (lit.)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h min. (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 1 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

